

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZ – ÉS FÖLDTUDOMÁNYI INTÉZET
Földrajztudományi Központ
REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TANSZÉK

Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációja

Csébi Márk

Geográfus MSc

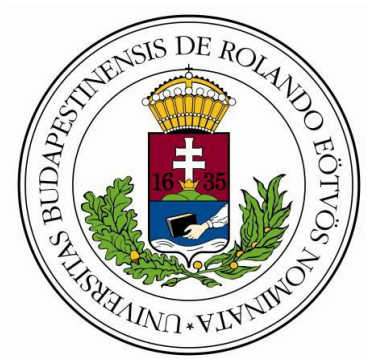
terület- és településfejlesztés szakirány

Pályamunka

Témavezető

dr. habil Izsák Éva

egyetemi docens

BUDAPEST, 2014

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
1. Pápa településföldrajza	3
2. Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjának bemutatása.....	8
2.1. A projekt előzményei	8
2.2. A projekt megvalósulása.....	10
2.2.1. A Fő tér rehabilitációja	11
2.2.2. Fő utca 5-7-9. épületegyüttes rekonstrukciója	19
2.2.3. A mozi rekonstrukciója.....	20
3. Pápai és környékbeli lakosság véleményének felmérése a projektről.....	21
4. A helyi sajtó városrehabilitációról szóló cikkeinek tartalomelemzése.....	35
5. A Petőfi Mozi sikerének titka	42
Összegzés.....	43
1. Függelék	45
Mellékletek.....	46
Irodalom- és forrásjegyzék.....	56

Bevezetés

Hazánkban 2007-ben nyílt először lehetőség a városok számára, hogy Európai Unió forrásból funkcióbővítő városrehabilitációt hajtsanak végre. Hatalmas lehetőség ez a leromlott állapotú, eredeti funkcióját veszített belvárosoknak, városközpontoknak. Számos település élt is a lehetőséggel, melynek legtöbbször annyi eredménye látszódott, hogy szépen le van kövezve a Fő tér és csobog a szökőkút. Először szkeptikusan álltam ahhoz a tényhez, hogy szülővárosom, Pápa is elnyert egy ilyen pályázatot. Mindig is érdekelt a város múltja, jelene és jövője, ezért olyannyira beleástam magam a témába, hogy eldöntöttem, BSc-s szakdolgozatomban Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjáról fogom írni, ám a projekt nem fejeződött be a beadásig. Mostanra véget ért a rehabilitáció, így örömmre szolgál, hogy OTDK-s pályamunkámban teljességében prezentálhatom. Elsőként röviden bemutatom Pápa településföldrajzát - a belvárosra koncentrálva – majd magát a projektet ismertetem.

A pályamunka további részében három kutatásomat prezentálom. Internetes önkitöltős kérdőív segítségével 190 fős mintát véve, felmértem a pápai és környékbeli lakosság véleményét a rehabilitációról. A megkapott eredményeket diagramokkal illusztrálom és próbálok magyarázatot találni a visszaérkezett válaszokra. Ezután tartalomelemzést végzek, melynek célja, hogy megtudjam a rehabilitációval kapcsolatos cikkekben melyek a leggyakrabban előforduló szavak, valamint változnak-e ezek az idő folyamán. Dolgozatomban végén, pedig fényt derítek a legsikeresebb projektelem titkára.

„a tér önmagában létező üresség, melyet az ember varázslattal tölt meg” (Winkler Gábor, Pápa főépítésze)

1. Pápa településföldrajza

A fejezetben nem törekszem a város teljes településföldrajzi bemutatására, csupán a projekt szempontjából fontos általános és belvároshoz köthető elemeket emelem ki.

Pápa egy 31 845 fős (2011. évi népszámlálás) középváros Veszprém megye északnyugati részén. A Pápai-síkságnak nevezett hordalékkúp-síkságon fekszik, melyet a Tapolca és mellékvizei alakítottak ki (Hermann I. é. n.). A terület már a neolitikumban (i. e. 4500-4000 körül) lakott vidéknek számított (Ilon G. 2002). Az első állandóan lakott, nagyobb települést a mai város területén, azonban csak az V-VI. században hozták létre a szarmaták (Bognár Imre E. 1943). A várossá válás hosszú folyamat volt, amely alatt összesen 14 középkori falu olvadt egybe (Ilon G. 2002). A falvakat az orsósan kitáguló, széles Fő tér és ezen keresztül haladó, egykori 83-as főút két oldalának beépülése forrasztotta egységes várostesté (Winkler G. 2007). A folyamatot az alábbi helyzeti és helyi energiák segítették elő:

- helyzeti energiák (Csapó T. – Lenner T. 2004):

- hegyvidék (Bakony) – síkság (Kisalföld) találkozásánál lévő vásárvonalon fekvés
- kedvező forgalmi helyzet: folyami átkelőhely a Tapolca-patakon, mely a Bakonyt is átszelő Városlőd - Farkasgyepű - Tapolcafői út egyik csomópontja

- helyi energiák:

- mai belváros területe tulajdonképpen egy hordalékkúp, így árvízmentes térszín (Hermann I. é. n.)
- folyóvizek, mint ivóvíz, ipari víz, energiaforrás (Csapó T. – Lenner T. 2004)
- építőanyagok: agyag, fa, nád (Németh A. – Szabó L. 1989)
- őstó: védelmi és élelmezési funkciók (Hermann I. é. n.)
- történelmi-politikai tényezők: királyi udvarnokok, majd a gazdag főúri család, a Garaiak településfejlesztő politikája (Csapó T. – Lenner T. 2004)

Mindezen helyzeti és helyi energiák összeadódása segítségével vált Pápa várossá, így létrejöttét nem lehet egyetlen évszámhoz kötni, mint sok telepített város esetében (Hermann I. é. n.). A XIV. század végére előbb mezővárosi (oppidum) (Ilon G. 2002), majd városi

(civitas) rangot kapott (Bognár Imre E. 1943). Egy 1444-ben írt oklevélben a „Castrum Papa” megnevezéssel találkozhatunk, mely azt jelenti, hogy a település már várral rendelkezett (Németh A. – Szabó L. 1989). Ettől kezdve egészen a XVIII. század közepéig a településszerkezet meghatározó eleme a vár erősítése lett (Ilon G. 2002). A XVI. század végére véglegessé vált a belváros utcahálózata, a városfal meglétének köszönhetően (Haris A. 1992) (1. ábra).

1. ábra: Az egykori várfalak valószínűsíthető helye a jelenlegi utcahálózatra vetítve

Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:P%C3%A1pa_castle_layout.png

A XV-XVI. században még falusias szerkezetű és elrendezésű lakóépületek álltak a mai Fő tér és környékének területén, ám a XVII. századra már emeletes lakóházakat is építettek (Ilon G. 2002). 1730 körül gróf Esterházy Ferenc dunántúli birtokai központjának Pápát tette meg. A vár barokk kastéllyá történő átépítésének megtervezésével, majd a kastély környezetének (tó, vizesárok, Fő tér) rendezési tervének elkészítésével Franz Anton Pilgramot bízta meg. Az építkezések előtt a piactér (mai Fő tér) a gótikus stílusú középkori plébániatemplom északi falától a vizesárokig, a vár kapujáig terjedt ki. A templom körüli temető kerítése mentén és a téren üzletek, vásáros bódék sorakoztak. Az eredeti rendezési terv a középkori templom elé csupán egy barokk homlokzatot és toronypárt tervezett, a tér tágassága miatt azonban a tér nyugati oldalán álló házakat, a temetőt és az árusító bódékat is lebontásra ítélte (László P. 2004). Az 1770-es évekre a középkori templom állapota annyira leromlott, hogy Ferenc fia, gróf Esterházy Károly lebontása mellett döntött és el is rendelte egy új templom építését (László P. 2004). 1795-ben fel is szentelték Szent István vértanú tiszteletére a grandiózus, copf (késő barokk klasszicizáló) stílusú Nagytemplomot, melynek

72 méter magas kettős tornya az idők során a város jelképévé vált (<http://www.templom.hu/phpwcms/index.php?id=14,545,0,0,1,0>). A helyi lakosok elkezdtek barokk és copf stílusban építkezni, így jöttek létre a mai, többnyire emeletes házak a Fő téren (Bognár Imre E. 1943). A XVIII. századi rendezéssel létrejött egyik legnagyobb magyarországi terünk. A tér zárt hatású, a beérkező utak a sarkaiban csatlakoznak be, így alaprajza „szélmalomkerék” elrendezést mutat, mely hazánkban igazi ritkaság (Gerő L. – Sedlmayr J. 1959).

Az egyházi építkezések miatt a kastélyépítés elhúzódott. Kisebb munkálatok még az 1780-as évek végén is folytak. „U” alakú, egyemeletes külsején azóta alig történtek változások, belsejét azonban gróf Esterházy Pál az 1860-as években felújította. 1945-1959-ig szovjet csapatok költöztek a kastélyba, akik a bútorok egy részét tönkretették vagy elszállították, valamint eltűnt a Versailles-ben készített kovácsoltvas kastélykapu is (<http://esterhazykastely.papa.hu/tortenet.php>). A kastély komplex rekonstrukciója és családbarát szolgáltatásokkal történő fejlesztése 2013 áprilisa óta zajlik, 1,6 milliárd forintos EU-s és állami támogatással.

A reformkorban a Fő téren nyílt meg hazánk egyik első kaszinója (Németh A. – Szabó L. 1989), mely előtt heti és országos vásárokat is tartottak (Bognár Imre E. 1943). A korszak végére területileg és közigazgatásilag egyenrangúvá vált a Felső-, Alsó- és Belváros, 1842-ben pedig végleg egyesültek (Németh A. – Szabó L. 1989). 1851-ben 16 183 fős lakosságszámával a Dunántúl második legnépesebb városa volt (Bognár Imre E. 1943). Ám míg több dunántúli városban kibontakozott a kapitalista fejlődés Pápa lemaradt, mert a megváltozott gazdaságföldrajzi környezet (Osztrák-Magyar Monarchia közös vámterülete) kihívásaira a város nem tudott kellően rugalmasan reagálni, és a helyzetet az is súlyosbította, hogy a kiépülő vasúthálózati rendszerben csupán másodlagos szerepet kapott (Csapó T. – Lenner T. 2004). Miközben a város gazdasága hanyatlott a XIX. század második felében, Pápa a Dunántúl egyik leghíresebb iskolavárosává fejlődött a századfordulóra, és „Dunántúl Athén”-jeként emlegették. A század végén pezsgő kulturális élet jellemezte, emellett itt állomásozott a Magyar Királyi 7. Honvéd Huszárezred is, mely miatt „katonavárosként” emlegették. Sorra létesültek szociális és egészségügyi intézmények, jelentős infrastrukturális fejlesztések történtek (távíró- és telefonhálózatba történő bekapcsolás, közvilágítás elektromos árammal, vezetékes ivóvízellátás) (Németh A. – Szabó L. 1989).

Pápa 1929-ben rendezett tanácsú városból megyei jogú várossá vált és a dunántúli református egyházkerület püspöki székhelye lett. A második világhégés felé haladva egyre erősödött Pápa katonai szerepe, melynek megkoronázásaként 1937-ben megépült a katonai repülőtér és megalakult hazánk első ejtőernyős-zászlóalja. Bizonyára ennek nagy szerepe volt abban, hogy a második világháború során több bombatámadás érte a várost (Németh A. – Szabó L. 1989).

Pápa az államszocializmus idejében a megye más városainál lassabban fejlődött, melynek oka, hogy polgárvárosi hagyományait a rendszer területfejlesztési gyakorlata nem tolerálta. A lassú városfejlődésnek pozitív oldala is akadt, ugyanis szerencsés módon a hagyományos városszerkezet alig károsodott. Pápára nem volt jellemző a tömeges lakásépítés, de 8 kisebb lakótelep létesült szétszórta a városban (Iván L. 1994). A szocialista kori gyakorlatnak megfelelően – miszerint a város közeli községeket a városhoz csatolták – 1973-ban Pápával legintenzívebb, napi kapcsolatban álló Borsosgyőrt, 1977-ben Kéttornyúlakot, 1981-ben pedig Tapolcafőt csatolták a városhoz. Így alakult ki Pápa jelenlegi közigazgatási területe (Iván L. 1994).

Pápa a rendszerváltozás óta ismét igyekezett kihasználni fekvése nyújtotta előnyöket, lehetőségeket. Mivel városhiányos terület központja, így saját lakosságát jóval meghaladó fogyasztópiaccal rendelkezik. Vonzáskörzetének lélekszáma kb. 50-60 ezer fő, mellyel a megyeszékhely méretével vetekszik (Hermann I. 2004). Az 1990-es évek elején jelentős ipari leépülés ment végbe a városban, ugyanis az állami vállalatok megszűntek, vagy privatizáció során elaprózták őket. A város húsgyára átvészelte a rendszerváltozást és állami segítséggel a válságot is, így továbbra is Pápa iparának egyik jelképe. A város élelmiszeriparában jelen van még a kenyér- és a fűszergyártás is. A város ipari depresszióját a régió egyik első ipari parkja, a Pápai Ipari Park 1997-es megalakítása csillapította (Hermann I. 2004). Ez kedvező lehetőségeket teremtett a külföldi működő tőke városunkba csábításának. Ennek ellenére viszonylag kevés nagycég (Hirtenberger Precízióstechnikai Művek, Johnson Controls Kft, Pápai Asztalos Kft.) települt be.

Városunkban dominálnak a mezőgazdasággal-élelmiszeriparral, kereskedelemmel, autóiparral, valamint a személy-és teherszállítással foglalkozó cégek (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8301). A város kisebb vállalkozásainak többsége szolgáltató ágazatban működik (kiskereskedelem, vendéglátás, szépségápolás, fuvarozás-

szállítmányozás). 2008 szeptemberében kirobbant gazdasági világválság Pápa gazdaságát is mélyen érintette. Városunkban a vásárlóképes kereslet visszaesését jól jelzi az autószalonok számának megfeleződése.

Pápa városában a rendszerváltást követően legnagyobb feladat az infrastruktúra területén tapasztalható elmaradás megszüntetése volt. 1999-ben megépült a Városi Sportcsarnok. 2001-ben rekonstruálták a vasútállomás épületét, valamint európai szintű peron és utas aluljáró épült meg. 2002-ben korszerűsítették a Perutz Stadiont és ebben az évben fejeződött be a városi kórház rekonstrukciója is. 2003-ra elkészült a Várkertfürdő, a Korona utca (belső tehermentesítő út) és a nyugati elkerülő út. Az EU-s támogatások segítségével tovább folytatódhatott az infrastruktúrafejlesztés. Legfőbb elemei: oktatási intézmények rekonstrukciója, útfelújítások, kerékpárút hálózat bővítés, Várkertfürdő bővítése és gyógyászati részleg létrehozása, Esterházy-kastély múzeumi termeinek felújítása (Pápa Város Önkormányzata: Műszaki Osztály adatai).

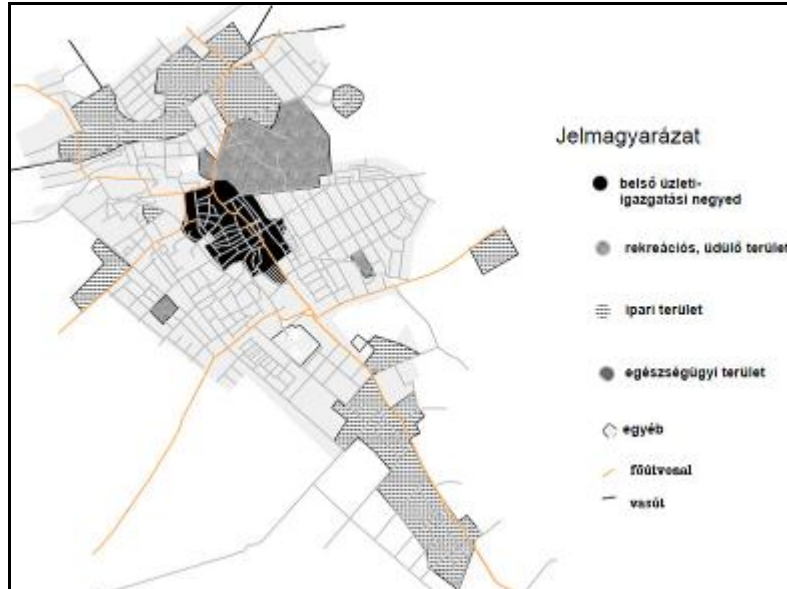
Pápa város jelenlegi szerepét a településhálózatban máig jól leírják Bognár Imre Ede szavai: „a megye É-i részének kulturális, gazdasági, kereskedelmi, ipari és piaci középpontja, s a közel 50 községből álló pápai járásnak közigazgatási és bírói székhelye” (Bognár Imre E. 1943. 9. o.)

A város történelmi fejlődésével és korábbi városias funkcióival függ össze az a tény, hogy a beépítés városiasabb, mint nagyságából következne – különösen az alföldi hasonló népességű városokkal összehasonlítva. A jelentős nagyságú többszintes zárt beépítésű terület, gyakorlatilag megegyezik a Városközponttal, – Fő tér, valamint a Fő utca és a Kossuth Lajos utca közti terület – sőt déli irányban túl is nyúlik rajta, nagyjából a Jókai Mór utca északi feléig. Az itt található épületek többsége egy-két emeletes, barokk stílusú, műemlékké nyilvánított ház. Ezt a területet öleli körbe – még szintén a Belváros területén – nyugati és déli irányból a földszintes zárt beépítésű terület. Kiterjedése nagyobb az előbbi beépítési módénál és gyakorlatilag az előzőt kiegészítve rajzolja ki a Belváros területét.

Pápa nagy történelmi hagyományokkal és jelentős központi funkciókkal rendelkező középváros, ezért különböző funkciójú városrészei markánsan elkülönülnek. Pápán öt különböző szerepkörű városrészt lehet megkülönböztetni:

- belső üzleti, igazgatási negyed,

- ipari terület,
- üdülő és rekreációs terület,
- egészségügyi, szociális szerepkörű terület,
- egyéb funkciójú területek (2. ábra).

2. ábra: Az intézmények, munkahelyek és különböző funkciójú városrészek elhelyezkedése Pápán

Forrás: (Csapó T. – Lenner T.), jelmagyarázat saját szerkesztés

Pápán a központi funkciókban gazdag belső üzleti, igazgatási negyed jelentős területet foglal el, kiterjed a történelmi óváros egészére. A városban itt összpontosul csaknem az összes államigazgatási és önkormányzati intézmény, itt található a legtöbb művelődési és kulturális intézmény, több oktatási intézmény és az egészségügyi intézmények egy része. Mindezek mellett itt koncentrálódik a kiskereskedelem, valamint a vendéglátó egységek többsége. Szintén ebben a városrészben találhatók legnagyobb számban és sűrűségben a gazdasági és üzleti élet szolgáltató jellegű vállalkozásai (bankok, biztosítók, könyvelő és ügyvédi irodák, stb).

2. Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjának bemutatása

2.1. A projekt előzményei

Pápán az államszocializmus első felében – 1950-es és 1960-as évek – főként ideológiai okokból a történelmi város peremén lévő városrészek fejlődtek. A leromlott belvárosi

épületállomány bontására szerencsére nem volt pénz, aki tehetne elköltözött, így ez a városrész elvesztette korábbi rangját. A történelmi városmag rossz állapota csupán az 1970-es években került középpontba. A műemléki Belváros helyreállítására készített rekonstrukciós terv 1975-ben látott napvilágot. 1981-ben Városmegújító Bizottság jött létre azzal a feladattal, hogy összehangolják a történelmi örökség helyreállítási és fejlesztési munkáit. 1991-ben a város vezetése döntést hozott főépítész alkalmazásáról, Winkler Gábor¹ személyében (Winkler G. 2007). Az ő irányításával a történelmi beépítésű területeket sikerült visszahelyezni méltó rangjukba, melynek elismeréseként Pápa városa 1989-ben megkapta a Hild János emlékérmét (Németh A. – Szabó L. 1989). E munka során a történelmi tömb egyes épületeinek állapotát fenntartották, másokat újjá kellett építeni. Vegyes tulajdonviszonyok miatt elengedhetetlen volt a lakosság bevonása a folyamatokba, ennek érdekében próbálták növelni magántulajdonosok vonzódását történelmi örökségünk értékeivel szemben. Honismereti előadások indultak, számos cikk jelent meg a helyi újságban Pápa értékeiről, valamint nyugati testvérvárosaink (elsősorban Schwetzingen) is remek példáit mutatták az örökségőrzésnek (Winkler G. 2007).

Városfelújító munkálatok megalapozásaként feltárták a város történetét, valamint megvizsgálták a történelmi beépítés jellegét. A tervezés során sikerült meggyőzni a városvezetést, hogy a Belvároson áthaladó 83-as főút jelentősebb korszerűsítése a történelmi városszerkezet sérülése nélkül végrehajthatatlan lenne. Célként jelent meg az is, hogy a gyalogosoknak egyre nagyobb területeket adjanak át (Winkler G. 2007). Ez kezdetben még csak a Kossuth Lajos utca keleti és nyugati oldalról csatlakozó utcáinak forgalomkorlátozásával valósult meg, mára azonban a Fő tér és Fő utca forgalomkorlátozására is sor került.

Pápa Város Önkormányzata 2008 júniusában nyújtotta be pályázatát Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációja címmel (KDOP-3.1.1/A-2008-0001) a Középdunántúli Regionális Fejlesztési Tanácshoz (Németh T. 2012), az erre vonatkozó tervek azonban már a rendszerváltozás környékén megszülettek, s azóta a város vezetése tudatosan készült rá. Mivel a 83-as főút a Fő téren ment keresztül (naponta 10 000 jármű) ahhoz, hogy ki lehessen zárni innen a gépjárműforgalmat, kerülőutakat kellett biztosítani. Mindez rengeteg beruházással, ingatlanok kisajátításával járt, tehát egy hosszú folyamat eredménye az, hogy

---

¹ Winkler Gábor: Pápa város főépítésze, egyetemi tanár, Ybl Miklós díjas építész, városrendező, szakíró és a Magyar Tudományos Akadémia doktora (Winkler G. 2007).

ma a Fő teret két irányból – keleti és nyugati – is el lehet kerülni (Németh Tamással készített interjú, 2013., 1. számú melléklet). 2001-2003 között párhuzamosan készült el a Korona utcai belső tehermentesítő út – biztosítva a Fő tér nyugati irányból történő elkerülését – és több mint 16 km hosszú, várost elkerülő körgyűrű. A két beruházás több mint 4,3 milliárd forintba került. (Németh T. 2005) 2011-ben mindössze két hónap alatt, (június 29-től augusztus 28-ig) 310 millió forintból elkészült a belső elkerülő út keleti fele (Gróf út – Szabadság utca – Tókert utca) is (Pápa és Vidéke VIII. évf. 30. szám 1-2. o.). A még zavartalanabb közlekedés biztosítása érdekében tervben van a keleti elkerülő út megépítése (Németh Tamással készített interjú, 2013).

Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációja című projekt támogatási szerződésének aláírására a pályázat benyújtása utáni második évben, 2010 októberében került sor, az uniós pályázatok sajátossága miatt. A projekt megvalósításáért városfejlesztési akció végrehajtására, és hosszú távon a városfejlesztési tevékenységek koordinálására és irányítására létrehozott Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. felel (Belváros részletes akcióterületi terve, 2009, 2012.).

Az előzményeket összegezve elmondható, hogy a város vezetése tudatosan készült a projekt előkészítésére. Az 1970-es évek közepétől tervekkel dolgoztak ki, az 1980-as évektől zajlott a területen található épületek renoválása, 2000-es évektől pedig biztosítottá vált a külső és belső elkerülő utak megépítésével a Fő tér gépjárműforgalom elől történő lezárása.

2.2. A projekt megvalósulása

Mind a tervezéssel, mind a kivitelezéssel két-két céget bízott meg az Önkormányzat. A tervezést két pápai építészirodára: Mezei Építész Műhely Bt-re és Timpanon Építészirodára bízták. A két cég vezetője, Mezei László² és Németh Csaba³ közösen dolgozott mindhárom projektelemen. A kivitelezésben az építőipari szakmunkáknak megfelelően, mélyépítési és magasépítési munkákat külön ezekre specializálódott cégekre bízták. A Fő téren zajló közműépítést és térkövezést a Boroszlán Zrt. végezte, míg a Fő utca 5-7-9. épületegyüttes és a

---

² Mezei László okleveles építészmérnök, 2007 óta Várpalota főépítésze, előtte hosszú éveken át Pápan tevékenykedett, hat évig a pápai Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályvezetője volt (<http://www.mezeimuhely.hu/bemutakozas/oneletrajz.html>).

³ Németh Csaba okleveles építészmérnök, több pápai épület tervezője, de talán leghíresebb munkája a bakonybéli Pannon Csillagda (<http://epiteszforum.hu/csillagok-utjan-pannon-csillagda-bakonybel>).

mozi rekonstrukcióját a Vép-Mester Építőipari Kft. végezte. Előbbi pápai cég, így főként helybelieket alkalmaz, utóbbi viszont veszprémi, de ők is sok pápait és környékbeli foglalkoztatnak. Mindezek tükrében elmondható, hogy nagy számban voltak be pápai és környékbeli munkaerőt a kivitelezésbe (Németh Tamással készített interjú, 2013). A rehabilitáció ideje alatt, ideiglenesen kb. 100 munkahelyet teremtettek az építkezésekkel (Belváros részletes akcióterületi terve, 2009, 2012.).

A projekt költségtervét három nagyobb csoportra lehet osztani:

- előkészítés, szervezés: tervek, tanulmányok elkészítése, régészeti feltárások költségei és a projekt irányítása – kb. 184 millió Ft
- magasépítés: Fő utca 5-7-9. és a mozi felújítása – kb. 601 millió Ft
- mélyépítés: Fő tér közműveinek cseréje, térburkolatának cseréje, zöldterületeinek kialakítása, szökőkutak és a jégpálya kialakítása – kb. 1322 millió Ft (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=3552)

2.2.1. A Fő tér rehabilitációja

Az új (átgondoltabb) ötletek, valamint körülmények megváltozása jelentősen átalakította a korábbi terveket:

- A tér formai kialakításának változása: először az volt a koncepció, hogy vizuálisan összekössék a Nagytemplomot az Esterházy-kastéllyal. Ennek érdekében a kapusztól (a Kossuth Lajos utca Fő tér felőli bejárata) a kastély felé kiszélesedő sávokat terveztek a struktúrába. Ezt a tervet átdolgozták, mégpedig úgy, hogy a sávok sugarasan a Nagytemplom felé irányulnak (Németh Tamással készített interjú, 2013). A végleges terv a teret húsz cikkelyre osztotta, melyek sugarasan a Nagytemplom geometriai középpontjának irányába tartanak. A cikkelyeket fél méter széles gránit kiskockakővel lerakott raszterek választják el egymástól (Németh T. 2012). Az eredeti tervekben az Örökségvédelmi Hivatal ragaszkodott a Fő út jelzésszerű megjelenéséhez a burkolatban, de végül sikerült megállapodni ennek elhagyásáról (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327).
- A térburkolat anyagának változása: a gépjárműforgalomtól mentes térrészekre már a kezdeti tervekben valamiféle természetes követ képzeltek el, aszfaltról szó sem lehetett. A tervezők először bazaltot gondoltak, ám végül szebb, igényesebb, gyalogos

közlekedésre alkalmasabb, (bár drágább) lángolt felületű – így csúszásmentes – gránitburkolás valósult meg. (Németh Tamással készített interjú, 2013).

- A Fő tér gépjárműforgalom elől el nem zárt területeinek burkolata: az első terveken még aszfaltborítás szerepelt az utakon, azonban végül térkövezés mellett döntöttek. A változtatás oka egyszerűen az, hogy műemléki környezetbe nem való aszfalt (Németh Tamással készített interjú, 2013).
- A nem várt középkori temető falazott kerítése miatti változások: közműtervek átdolgozása, kerítés falának bemutatása a végleges térburkolatban, valamint a jégpálya területének szűkítése a szökőkút és a Griff Hotel előtti lépcsősor közé (Németh T. 2012).
- Közműtervek korrigálása: az említett kerítés mellett, korábbi közműtervek pontatlansága (2012. november 27-ei közmeghallgatás jegyzőkönyve).

A Fő tér rendezésének alapelve, hogy a középkori térszerkezetből a XVIII. század végén kialakult teret egységes barokk együttesként kezelje. A középkor csak a gótikus templom és temető falainak bemutatásával jelenik meg. A tervezők szem előtt tartották a barokk térszervezés dinamikáját, így kiemelt hangsúlyt szenteltek a Nagytemplomnak és az Esterházy-kastélynak. A templom és kastély kapcsolatrendszere intenzívebbé válik, köszönhetően a kialakításra kerülő széles gyalogátkelőhelynek, a kastélyra való rálátást megakadályozó fák kivágásának, valamint a kastélypark egykori kerítésének és kovácsoltvas díszkapujának visszaépítésével. Utóbbi fogja biztosítani a vizuális kapcsolatot a kastély felé. A Fő tér rendezési szempontjainak kialakításánál az építés tiszteletet tudó folytatása, valamint a történelmi örökség megőrzése és megfelelő módon történő bemutatása volt a cél (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327).

A Fő tér végleges formáját három térrész egybeolvadása alakítja. Ezek az alábbiak:

- rendezvényter: templom főhomlokzata előtti, legfrekvenciáltabb rész, centrumában a rekonstruálandó szökőkúttal
- piazzetta (= kis piac, terecske): a templom nyugati oldala előtti térrész, középpontjában az egykor főhomlokzat előtt álló Gróf Esterházy Károly bronzszobrával
- templom mögötti tér, centrumában egy szentháromság szoborral

(http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327)

A munkavégzés ütemezését két tényező határozta meg. Egyrészt a régészet, másrészt az, hogy a Fő téri épületeknek folyamatosan biztosítani kellett közműellátást. Alapvető elvárás a Kulturális Örökségvédelmi Hivattól, hogy a tér régészeti érintettségét a kivitelezést megelőzően tisztázni szükséges. Ennek költségét a vonatkozó jogszabályok értelmében az építtetőnek kell állnia. A Fő tér régészeti feltárási munkái két ütemben készültek (Németh T. 2012).

Első ütemben a régészeti próbafeltárás történt meg 2010. október 1. és november 20. között. Feladata, hogy tisztázza a terület régészeti érintettségét, és meghatározza további feltárási munkák elvégzésének szükségességét. A próbafeltárás tíz szelvényen zajlott, a pápai születésű Szvath Márton vezetésével. Az ásatások során részben beigazolódtak korábbi feltárások eredményeiként előre jelzett várakozások (pl.: Árpád kori településnyomok, ciszterna, gótikus templom falai, téglapadlója, kripták), de néhány váratlan lelet is előkerült (középkori temető falazott kerítése). A kerítés és templom közti területen jelentős nagyságú, évszázadokon keresztül használt temetőre bukkantak a régészek, feltárását a műemléki hatóság – az idő szempontjából szerencsésen – nem találta indokoltnak, ugyanis a feltárt leletek elegendő adatot szolgáltatnak (Németh T. 2012).

Télen az időjárás viszontagságai miatt nem lehetett folytatni a régészeti munkálatokat, azonban ezekre tavasz beköszöntével sem került sor. A munkák leállításának oka, hogy hosszas vita alakult ki a Lackó Dezső Múzeum, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és Polgármesteri Hivatal között. A vita során egyeztettek arról, hogy milyen mélységig kutassák a feltárássra kijelölt területeket, az ásatás áráról, illetve arról, hogy mi az, amit még feltétlenül fel kell tárnunk (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=4813). Mindezek mellett az ásatásvezető régész személyéről hosszas egyeztetés zajlott, így hetekig nem adták ki az engedélyt a munkálatokra. Ekkor még a lakosság azt a tájékoztatást kapta, hogy a projekt előreláthatóan a tervezett időn belül elkészül (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=5028).

A megelőző feltárások eredményeire támaszkodva került meghatározásra régészeti feltárások második üteme. Ez a próbafeltárásnál jóval hosszabb ideig, 2011. augusztus 1-jétől december 9-ig tartott. A feltárás kb. 960 m²-nyi területet érintett a Nagytemplom és a tér délkeleti térfala között. Dr. Mordovin Maxim ásatásvezető irányításával a mintegy 46

szondában rengeteg leletet találtak, a tételszám⁴ meghaladta a hatezret (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=6057). Országos viszonylatban is kiemelkedő mennyiségben kerültek elő pénzermék (legalább 730 db a római kortól a XIX. századig) és textilplombák (115 db, ez több mint a hazánkban eddig feldolgozott összes textilplomba, többségük származási helye Németország, Ausztria és Anglia). Mindez a kiemelkedően nagy leletanyag és számtalan bronzsúly jelzi Pápa középkori - kora újkori kereskedelmi és gazdasági jelentőségét. A leleteket alapvetően öt csoportba lehet sorolni:

- Árpád-kori falusias település emlékei
- Késő középkori piactér burkolata és feltöltési rétegei
- 16. századi térbeépítés 17. századi térbeépítés
- 18. századi térrendezés (Németh T. 2012)

A régészeti feltárás második ütemének célja az volt, hogy a régészek elérjék azt a szintet, amely a korcsolyapálya alapozási szintjének felel meg. Ennek teljesülése után 2011. december 13-án átadták a területet kivitelező cégnek (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=6057). A burkolatcsere előtt közmű-rekonstrukciót kellett végrehajtani folyamatos régészeti felügyelet mellett. A közműépítéssel együtt kiépültek a szökőkutak szükséges elemei is (Németh T. 2012). 2012 áprilisában a kivitelezők megkezdték a gránit kövek lerakását a Plébánia soron (Nagytemplom keleti oldala) (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=6878). A Nagytemplom tetőszerkezetének felújítása miatt júniusban a templom nyugati oldalán folyt munka (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7436). A burkolt felület nagysága július közepére elérte a 4300 m², mely a burkolandó felület egyharmadának felel meg. Emellett a tér nyugati oldalán, a templomot körülölelő zöld szigetek szegélyei is elkészültek (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7527). Szeptemberben megkezdődött a 305 m hosszú Szent István út–Gróf útszakasz burkolása (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7774), októberben a tér nyugati oldala mellett futó járda építése folyt (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8027). November 30-án a Fő tér mögötti részt teljes egészében leburkolták, így az újonnan elkészült burkolat összeért a Plébániasorral (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8338). Mindezeknek köszönhetően a térrészen megrendezésre

---

⁴ azoknak a zacskóknak, zsákoknak a számát jelenti, amelyek a különböző leleteket tartalmazzák (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=6057)

kerülhetett az adventi vásár (16 faház), valamint a felállított színpadon igényes programok várták a karácsonyra készülődőket.

2012 decemberéig 13 200 m²-nyi kőburkolatból 5800 m² készült el. Emellett 2000 m zöld felületet is kialakítottak. 2012-ben közel 800 m szennyvízcsatorna, 1,5 km csapadékvíz csatorna, több mint 1,3 km ivóvízvezeték és 2,2 km elektromos vezeték készült el (Németh T. 2012). 2013. március közepéig a télies időjárásnak köszönhetően lassabban haladtak a munkálatok, majd megindult a jégpálya betonozása, valamint a Fő tér déli - délnyugati oldalán leendő járdák alépítményén elkezdtek dolgozni (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=9262). Május 4-én hagyományos városi ballagás keretében a ballagók már a lekövezett Plébánia soron keresztül haladhattak. A nyáron átadták a szökőkutakat, a Nagytemplom és kastély közötti rész kivételével szinte teljes egészében végeztek a térkövezéssel.

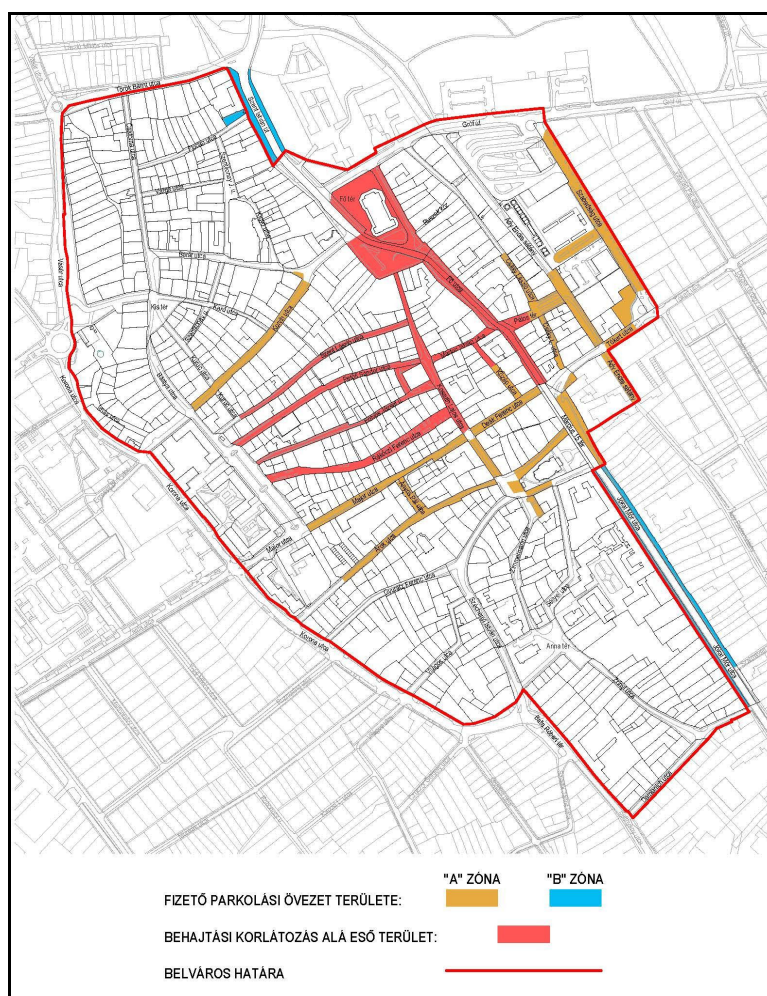
A munkálatokat időnként az időjárás hátráltatta, (pl: nyáron hiába várták a csapadékos idő megérkezését, csak ősszel kezdhették el a régészeti árkok visszatöltését, télen kemény fagyok voltak), időnként a közmű-csere nehézségei. A csúszás fő oka a régészet volt, ugyanis másfél évig tartott, mert teljesen fel kellett tární a munkaterületet. A késést támogatási szerződés módosításával kezelték, így utólag az Európai Unió teljes mértékben kifizeti a támogatásokat (Németh Tamással készített interjú, 2013). Az eredeti tervek szerint 2012. szeptember 30. lett volna a határidő (Belváros részletes akcióterületi terve, 2009, 2012.), a módosításnak köszönhetően azonban 2013. szeptember 30-ára tolódott ki.

Az elkerülő utak és folyamatos lakossági tájékoztatás ellenére a Fő téri munkálatok okoztak nehézségeket a gépjárművel közlekedők számára. A Nagytemplom és az Esterházy-kastély közti útszakasz forgalomból kivonásával a közelben lakóknak ahhoz, hogy például az autóbusz pályaudvarra jussanak meg kellett kerülni az egész Várkertet. A Fő téren megszűnő parkolóhelyek kiváltására reális rágyaloglási távolságon belül a meglévő három mellé további három ingyenes parkolóhelyet létesítettek (Németh Tamással készített interjú, 2013).

A Fő téri munkálatokkal érintett területen több üzlet bezárt a rehabilitáció során, de nagy részük „átvészelte” ezt az időszakot és nagyon jól fognak járni a felújítással. Németh Tamás szerint a Fő téren nem zárt be olyan sok üzlet, néhányukat pedig felújítják. Akadt olyan üzlet, nevezetesen egy fodrászat, melyet az Önkormányzat költöztetett ki, mert az

üzlethelyiség alkalmasabb vendéglátó egységnek. Szerinte ahol több üzlet zárt be, ott kevesebb ideig és csak korlátozottan voltak lezárások, mint a régészeti feltárás környezetében. Így a projektmenedzser úr véleménye szerint ezek bezárásához nincs köze a munkálatoknak (Németh Tamással készített interjú, 2013).

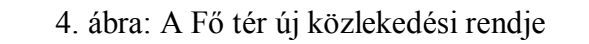
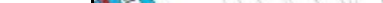
A Fő tér közlekedési rendje a rekonstrukciót követően jelentősen átalakult. Az ehhez kapcsolódó önkormányzati rendelet alapján az alábbiak szerint néznek ki a Belvárosban a fizetős parkolóhelyek, valamint a behajtási korlátozás alá eső területek (3. ábra).

3. ábra: A Belváros fizetős parkolási övezeteinek, valamint a behajtási korlátozás alá eső területek elhelyezkedése

Forrás: Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 12/2013 (V.9.) önkormányzati rendelete a belváros közlekedéséről, 8. o.

Mindezek mellett a Belváros területén megengedett legnagyobb sebesség 30 km/h és 7,5 tonnát meghaladó gépjárművel kizárólag engedéllyel lehet behajtani. Áruszállítás céljából

Forrás: Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 12/2013 (V.9.) önkormányzati rendelet a belváros közlekedéséről 8. o. saját szerkesztésű közlekedési irányokat mutató nyilakkal

általában a vendéglátóhelyek forgalma visszaesik, ennek ellensúlyozására született meg a jégpálya kialakításának ötlete. Így a szabadidős szolgáltatások köre is bővül novembertől márciusig terjedő időszakban. Nem példátlan külföldön, hogy egy város közepén ilyen létesítmény foglaljon helyet, például Schwetzingen (Pápa partnervárosa) fő terén már évek óta üzemel (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327). A téren megszűnt taxiállomás a Fő utcára költözött a Griff Hotel mellé, a templom mögötti nyilvános WC pedig a Korvin utcán kapott helyet (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327).

A megújulás miatt várható az ingatlanok felértékelődése, az üzletek is megélénkíthetik forgalmukat. A Fő téri lakások közül nagyon sok a szociális alapú bérlakás, így népességyarapító, vitalitást növelő cél nem releváns a rehabilitációnál, sokkal inkább az idegenforgalom növelése. A lakosok beköltözése, népsűrűség gyarapodását eredményezné a Belvárosban, ez azonban ellentmondana a forgalom kizárásának. Ha vitalitás növelő célja lenne a rehabilitációnak, akkor az itt élő embereket máshová kéne költöztetni, majd el lehetne adni a lakásokat. Ám az itt álló épületek szinte kivétel nélkül műemlékek, így ezek felújítása drága, amely nem lenne elvárható az új tulajdonosoktól (Németh Tamással készített interjú, 2013). Mindezek ellenére nincs kizárva annak a lehetősége, hogy a jövőben változnak a tulajdonviszonyok. A lakások értéknövekedését két formában láthatja viszont a város, vagy a bérleti díjakban, vagy az adásvételben. A város vezetése egyelőre a bérbeadást preferálja, mely részben fedezete is a beruházási hiteltörlesztésnek (Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 2012. november 27-ei közmeghallgatásának jegyzőkönyve). Ennek az álláspontnak a megváltoztatásához rengeteg rendeletmódosítást kellene végrehajtani, ugyanis az épületek eladása tilalmi listán van (Németh Tamással készített interjú, 2013).

Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációja projekt szorosan kapcsolódott két vele párhuzamosan futó projekthez. A Nagytemplom tetőcseréje esetében véletlenszerűen, de nyilván tudatosan időzítettek tetőcserét a teljes térkövezést megelőző időszakra. Mivel a katolikus egyház tulajdonában van az önkormányzat nem tehetette kötelezővé a tető renoválását, ám szerencsére (némi állami támogatással) az egyháznak most lett pénze a projektre (Németh Tamással készített interjú, 2013). Ezzel szemben az Esterházy-kastély rekonstrukciója tudatosan kapcsolódik a városközpont rehabilitációhoz, mivel ez önkormányzati tulajdon (Németh Tamással készített interjú, 2013), a két projekt erősíti egymást. A kastély projekt költségvetése megközelíti az 1,9 milliárd forintot, támogatási

aránya 85 százalékos (Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 2012. november 27-ei közmeghallgatásának jegyzőkönyve).

2.2.2. Fő utca 5-7-9. épületegyüttes rekonstrukciója

A Fő utca 5. házszám alatt lévő műemlék épület 1820 táján épült klasszicista lakóházként. A felújítás előtti állapotát az alábbiakkal lehetett jellemezni: falnedvesedés, felújításra szoruló tető, elavult épületgépészeti és elektromos hálózati rendszer, cserélendő nyílászárók, restaurálásra szoruló falfelületek. Több irodahelyiség üresen állt, korábban ezeket az OTP bank és a tourinform iroda használta. Ezek mellett az Okmányiroda irodahelyiségei álltak az épületben (Németh Cs. - Mezei L. 2008). Az itt található díszteremből képviselő-testületi üléstermet alakítottak ki, míg az irodahelyiségek rendezvénytermekké váltak (Pápa és Vidéke, 2013. XI. évf. Különszám, 1. o.).

A Fő utca 7. házszám alatt lévő műemlék épület 1823-ban épült szintén klasszicista stílusban. Egykoron városháza, majd járási tanácsházként funkcionált. Az épület állapotát ugyanazok a problémák jellemezték a felújítás előtt, mint a Fő utca 5-ét. Az idők során itt is több irodahelyiség kihasználatlanul állt, az Okmányiroda és a Családsegítő Központ irodái mellett (Németh Cs. - Mezei L. 2008). A régi-új Városházán új gépészeti rendszert és elektromos hálózatot építettek ki, újraburkolták a helyiségeket, a belső vakolatot részben, a homlokzatot teljes egészében renoválták, megújult a tetőzet és a nyílászárókat is kicserélték. A korábbi udvarából üveggel fedett aulát hoztak létre. A felújított épületben kapott helyet: a polgármesteri kabinet, a jegyzői titkárság, az emberi erőforrás osztály, az iktató és a gondnokság (Pápa és Vidéke 2013, XI. évf. Különszám 1. o.).

A Fő utca 9. házszám alatt lévő műemlék a három épület közül a legfiatalabb, a XX. század elején épült szecessziós stílusban. Az építmény renoválása előtt ugyanazok a problémák voltak jellemzőek, mint az előzőeknél. A felújítás előtt sok üres lakás és önkormányzati iroda állt az épületben (Németh Cs. - Mezei L. 2008). 2013. január 1-jétől a Pápai Járási Hivatal, a korábbi Polgármesteri Hivatal épületében kapott helyet, ám az ehhez tartozó Okmányiroda továbbra is a Fő utca 9. épületében működik (Pápa és Vidéke 2013, XI. évfolyam 1. szám 3.o.).

A Fő utca 5-7-9. szám alatti épületegyüttes rekonstrukciója 2010-ben kezdődött el, ám a komolyabb munkálatokat (bontás, átalakítás, bővítés) csak a műemléki kutatásokat követően kezdhette meg a kivitelező (Vép-Mester Kft.), így 2011 végére még „csak” 60 százalékos készültségi fokon állt. Az épületegyüttes mögötti udvart is rehabilitálták, melynek köszönhetően ez a terület alkalmassá vált különböző rendezvények lebonyolítására. (Pápa és Vidéke 2013, XI. évfolyam Különszám 1. o.). Az épületegyüttes alatt húzódó, közel 700 m²-es pincerendszer felújítására is sor került, melyben civil szervezetek számára alakítottak ki termeket. Az egyik termet a Pápai Fúvósok Egyesülete kapta meg. Az egyesületnek régi álma vált valóra azzal, hogy saját próbaterembe költözhetnek, eddig ugyanis a kastélyban tartották próbáikat (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7510).

Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjának három fő eleme közül elsőként, 2012. szeptember 5-én befejeződött a Fő utca 5-7-9 épületegyüttes rehabilitációja. Ennek köszönhetően még ebben a hónapban itt tudták fogadni a borrendeket, valamint a schwetzingeni (Pápa egyik testvérvárosa) delegációt is (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7747). 2012. november 27-én a megújult Városháza kupolája alatti tér adott otthont annak a közmeghallgatásnak, melyen tájékoztatták az egybegyűlteket a belváros rekonstrukciójáról (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8318).

2.2.3. A mozi rekonstrukciója

Ennek a projektelemnek az esetében magán az elem alanyán is változtatni kellett. Az első tervekben a Márványt⁵ szerették volna felújítani. A tulajdonos nem tudta vállalni a pályázattal kapcsolatos feltételeket, így nem valósulhatott meg ez a projektelem. Az évek óta bezárt filmszínház az Önkormányzat tulajdonában van, így ilyen jellegű probléma nem merült fel (Németh Tamással készített interjú, 2013). A kivitelező (Vép-Mester Kft.) 2011 májusában vette át és kezdte meg a bontást. Számos műszaki probléma került napvilágra, megcsúszott a projekt (Pápa és Vidéke 2013, XI. évf. Különszám 4. o.). Az egyik legnagyobb változtatást a tervekben az okozta, hogy miután levették a borítást a homlokzatról látták, hogy az ablakok eredetileg máshogy vannak kialakítva, mint ahogyan a tervekben szerepelt, ezért át

---

⁵ Az 1930-as években épített Márvány kezdetben cukrászdaként, majd az államszocializmus idején eszpresszóként üzemelt. Az ezredfordulón bezárt, azóta pedig üresen áll az épület. A tervek szerint könyves kávézóvá és borospincévé rehabilitálták volna az épületet (Németh Cs. – Mezei L. 2008).

kellett dolgozni azokat (Németh Tamással készített interjú, 2013). Mindezek mellett a közbeszerzési eljárás lebonyolítására való várakozás is hozzájárult a csúszáshoz.

Az épület homlokzatának és előterének megújításában az alábbi fő munkafolyamatok valósultak meg: villanszerelés, lépcsőház építése, előtér burkolása, üveg előtető felhelyezése a homlokzatra, fűtés korszerűsítése. A renovált épület műszaki átadása 2012 őszén történt meg, ezután írt ki pályázatot az önkormányzat a mozi üzemeltetésére (Pápa és Vidéke, 2013. XI. évf. Különszám 4. o.). A nyertes pályázó (Micsik Zoltán) vállalta, hogy 3D-s vetítéseket is tart a moziban. A vállalkozó pályázatában leírta, hogy egy városi közösségi filmszínházat szeretne kialakítani. Micsik Zoltán mérsékeltebb árakat határozott meg, mint a hasonló minőségű szolgáltatást nyújtó mozik, ha pl. Győrbe vagy Veszprémbe való utazási költséget is leszámítjuk, akkor a mozi kedvelő közönség nagy eséllyel Pápán tartható (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8501). Márciusban „12 nap 23 film 53 előadás” szlogennel megnyitotta kapuit a Petőfi Mozi. A moziban megnyílt a büfé, mely alkalmazkodik a vetítés időpontjaihoz. A nyitást hatalmas érdeklődés kísérte, mutatja ezt a tény, hogy az első nyilvános vetítésre mindössze három óra alatt az összes jegy elkelt (Pápa és Vidéke, 2013. XI. évf. 5. szám 1. és 3. o.).

3. Pápai és környékbeli lakosság véleményének felmérése a projektről

Kutatásom célja az volt, hogy felmérjem, mi a pápaiak és környékbeliek véleménye Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjáról és annak hatásairól. Ennek érdekében egy kérdőívet állítottam össze, a Településvizsgálati módszerek című kurzusban tanultakra támaszkodva. Megszerkesztését és a válaszok kinyerését a G-mail levelezőprogrammal hajtottam végre. Az űrlap megszerkesztése előtt információkat gyűjtöttem a vizsgált jelenségről, melyben főként Pápa város belvárosi akcióterületének részletes akcióterületi terve (2009., 2012.), valamint a helyi nyomtatott (Pápa és Vidéke közéleti hetilap) és elektronikus (www.papa-ma.hu) sajtó volt segítségemre.

Az első négy kérdésben a kitöltők személyes jellegű adataira voltam kíváncsi: lakóhely, nem, életkor és legmagasabb iskolai végzettség. A következő tizenhat kérdés már konkrétan, csoportosítva a városközpont rehabilitáció egyes elemeire vonatkozott. A három fő elem (Fő tér, Fő utca 5-7-9., Petőfi Mozi) összehasonlíthatósága érdekében, a rájuk vonatkozó felújítás hasznosságát, illetve a tetszésnyilvánítást Likert-skálán történő osztályoztatással

vizsgáltam. Annak érdekében, hogy betartsam a megígért kitöltési időt (kb. 8-10 perc) csupán egyetlen nyitott kérdést tettem fel, melyben a Fő térre vonatkozó első három asszociációt kértem a kitöltőtől. A Fő tér már elkészült részleteit véleményeztettem. A kérdőívem kérdéssora megtalálható a mellékletben.

202 fő töltötte ki a kérdőívem, melyből 190-et értékeltem, mivel lakóhelyük Pápa (169), illetve Pápai Járáshoz tartozó falu (21). A 12 távolabbi kitöltő között van pl. budapesti, székesfehérvári, veszprémi, győri. Érdeklődésképpen a kérdőív végén néhány témában összehasonlítom véleményüket a helyiekével. A kutatás elvégzése online kérdőíves megkérdezéssel zajlott, a legnépszerűbb közösségi oldalon, a www.facebook.hu-n. Így szűkül a kör a fent említett portál használóira, viszont jóval kevésbé jelenik meg a személyes kérdéseknél fellépő megfélemlési kényszer a válaszokra, illetve a kitöltő jobban tanulmányozhatja az űrlapot.

A megosztásoknál figyeltem a jó időpont kiválasztására, így legtöbbször kora esti órákban tettem közzé az űrlapot, ugyanis ekkor legmagasabb a felhasználók létszáma a portálon. A közösségi oldalon felkerestem azokat a csoportokat, helyeket és „személyeket”, melyeket főként a pápai és környékbeli lakosoknak hoztak létre, ugyanis nevük utal a városra. Amelyektől engedélyt kaptam, illetve szabad volt a megosztás, ott a nyilvánosság elé tártam kérdőívemet: Pápai ADOK-VESZEK (2013) (2668 tag*), Pápai Eladok-Veszek hívjatok sok Pápaikat még (2359 tag*), Pápa- Tabuk nélküli kerekasztal beszélgetések Városunkról (610 tag*), Pápa-Fórum (1129 tag*), Petőfi Mozi Pápa (4171 ember kedveli*), Pápa Város (4999 ismerős*), Pápa Városunk (3846 ismerős*) Jmszk Pápa (1532 ismerős*). * 2014. január 5-ei adatok. A felmérés 2013. december 22-től 2014. január 5-éig tartott. A válaszadók készségesen álltak rendelkezésemre, így mindössze tizenöt nap alatt sikerült összegyűjtenem az összesen 202 kitöltött űrlapot, az ünnepek ellenére. Néhány esetben pozitív visszajelzéseket is kaptam, melyekben jónak, érdekesnek találták kérdőívemet, sőt még a leendő eredményekre is kíváncsiak voltak. Bízom benne, hogy kutatásom hasznos megállapításokat tartalmaz, és reprezentatív képet mutat a pápaiak és környékbeliek véleményéről. A kérdések kielemezését egyesével végzem, néhány helyen diagramokkal illusztrálva. A továbbiakban a válaszadókon/kitöltőkön a 190 pápai és környékbeli embert értem.

Mint fentebb említettem első négy kérdésem a kitöltők személyes jellegű adataira vonatkozott. Ezekből az alábbi megállapításokat tudtam levonni. A válaszadók közel 90 százaléka pápai lakos, azonban 21 környékbeli (járásbeli) lakos is megosztotta velem véleményét, pl.: Nagytevel, Nóráp, Nemesszalók, Pápa-Tapolcafü. Fontosnak tartottam, hogy ne csak a városban élőket kérdezzem meg, Pápa vonzáskörzete, ugyanis meglehetősen kiterjedt – a Pápai járáshoz 49 település tartozik –, így rengeteg környékbelinek van gyakori kapcsolata a várossal. Így arról is képet kaphatunk, hogy mi a véleménye a nem Pápan élőknek.

A válaszadók között a nők készségesebbek voltak, a minta 59 százalékát teszik ki. A kitöltők átlagéletkora 32,4 év lett. Az életkorok mediánja 29 év, mely azt mutatja, hogy a kitöltők fele ennél az értéknél idősebb, fele pedig fiatalabb. A fiatal korosztály viszonylag nagy aránya korrelál az internethasználók fő rétegével. A 18-29 éves pápai fiatalok 100 százaléka használja az internetet, még hozzá 81,3 százalékuk naponta. A 60 év feletti korosztálynak csupán 27,7 százaléka használja a világhálót és csak 47,7 százalékuk teszi ezt naponta (http://www.papa-ma.hu/kellekek/1322842Kozv_kut_eredmenyek_Papa_0229.pdf).

Fontosnak tartom a fiatal kitöltők nagy számát, mivel az ő véleményük rendkívül fontos egy ilyen nagy beruházás esetében, továbbá azért is, mert Pápa évek óta negatív vándorlási egyenleggel rendelkezik, pedig nagy múltú iskolaváros. Legidősebb kitöltőm egy 71 éves úriember, míg legfiatalabb egy 13 éves fiú volt. A kitöltők iskolázottsági adatai nem követik a város felnőtt lakosságának demográfiai adatait, ugyanis felülreprezentáltak a magasabb végzettségűek. Mindössze 9,5 százalékuknak van 8 általános végzettsége és többségük életkorából adódóan nem rendelkezhet magasabb végzettséggel. Ezzel szemben a 7 évesnél idősebb pápai lakosok 24,8 százalékának legmagasabb iskolai végzettsége 8 általános (KSH 2011-es népszámlálási adatai). A középfokú végzettségűek aránya 54,2 százalék, ez csak 4,2 százalékkal múlja felül a városi szinten mért adatokat, azonban sokuknak életkorukból fakadóan ez lehet a legmagasabb végzettsége – kivételt képeznek a felsőfokú szakképzéssel rendelkezők (KSH 2011-es népszámlálási adatai). A kitöltők 36,3 százaléka felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Ez jóval felülmúlja a 13,5 százalékos városi átlagot (KSH 2011-es népszámlálási adatai).

A három fő elem közül elsőként a Fő térrel való lakossági elégedettséget mértem fel. Ráhangolódásként egy asszociációs kérdést tettem fel, melyből kiderült számomra, hogy a

pápaiaknak és környékbelieknek rendkívül változatos véleménye van a megújult Fő térről (5. ábra).

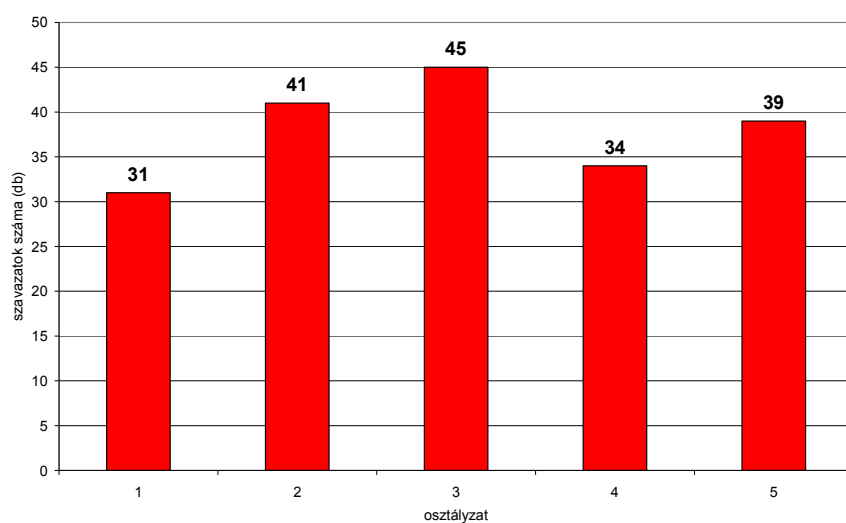

5. ábra: Mi az első három szó, mely eszébe jut a megújult pápai Fő térről – kérdésre adott válaszok szófelhője

Forrás: saját szerkesztés

A legtöbbet említett kifejezés, a „szép” (39 db), viszont a továbbiakban főként negatív asszociációk fordulnak elő: „üres” (25 db), „sivár” (23 db), „kő” (17 db), „felesleges” (14 db). A TOP10 említés között szerepel még: „jégpálya”, „modern”, „kopár”, „rideg”, „szökökút”. A további említések többsége is negatív kicsengésű. Összességében a szavak alapján kitöltőim többsége „barátságtalannak”, „szürkének”, „tájidegennek” látja a Fő teret, a rengeteg program ellenére. Tehát még időbe telik, míg megszokják a tér modern építészeti stílusát.

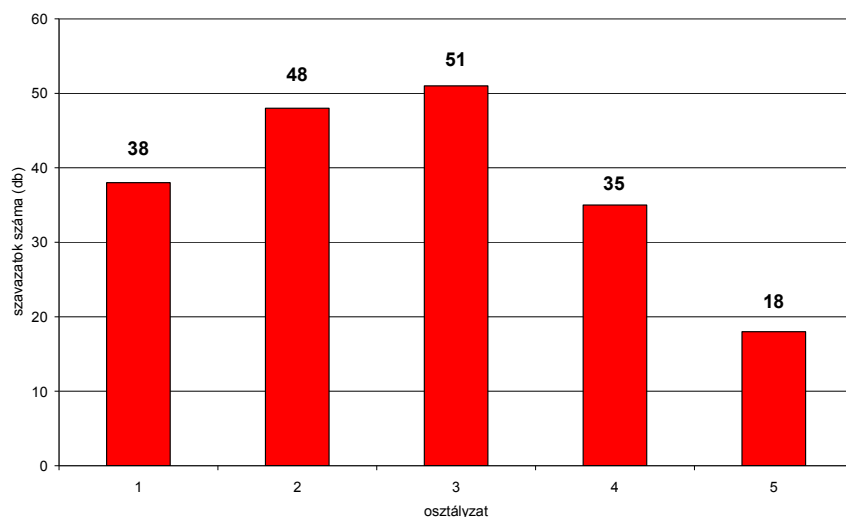
Mindhárom Városközpont rehabilitációban szereplő elemnél megkérdeztem, mennyire tartják hasznosnak felújítását. A kérdések egyszerű megválaszolhatósága érdekében 1-5-ig terjedő Likert-skálát alkalmaztam. Elsőként a Fő térre kérdeztem rá. Összességében elmondható, hogy a kitöltők közepesen tartják fontosnak a Fő tér átalakítását, ugyanis a válaszok átlaga kerekén 3. A kitöltők minimális többsége inkább hasznosnak tartja a felújítást, a 4-es és 5-es osztályzatokra szavazók aránya 38,4 százalék, míg az 1-es és 2-es osztályzatot választók aránya 37,9 százalék. A legnépszerűbb osztályzat a 3-as volt (6. ábra).

6. ábra: Mennyire tarja hasznosnak a Fő tér átalakítását – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

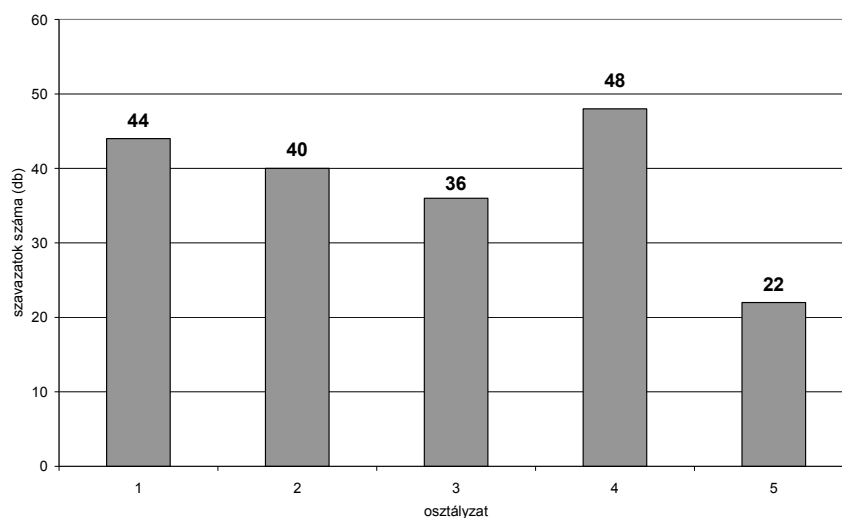
Következő kérdéssel azt vizsgáltam, hogy a lakosságnak mennyire tetszik a Fő tér építészetileg. Az asszociációs kérdésemre adott válaszokból származó következtetésem, mely szerint a lakosságnak inkább nem tetszik a modern Fő tér, beigazolódott (7. ábra). A válaszadók átlagos osztályzata 2,7 lett. A legnépszerűbb osztályzat a 3-as volt, viszont nagyon magas az 1-esek és a 2-esek aránya is, együttesen a szavazatok 45,3 százalékát teszik ki.

7. ábra: Mennyire tetszik önnek a megújult Fő tér – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

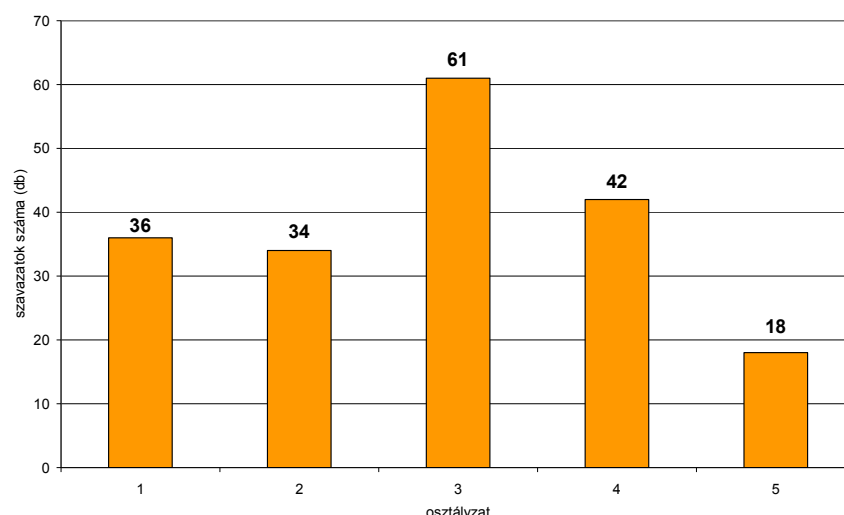
Nyolcadik kérdésem arra vonatkozott, hogy a helybeliek mennyire elégedettek a Fő tér forgalomszervezésével. Ebből következtetni lehet a belső elkerülő utak sikerességére is. Az inkább negatívnak nevezhető eredmény (8. ábra) számomra meglepő volt, ugyanis a városvezetés még a Fő tér lezárása előtt gondoskodott a forgalom elől kieső terület elkerülhetőségéről. A munkálatok befejezése után csupán a Fő tér déli oldalán nem lehet áthajtani, ugyanis itt van a jégpálya, a rendezvénytér, szökőkutak illetve a vendéglátó egységek kiülős teraszai. Bár a legtöbb szavazatot (48 db) a 4-es osztályzat kapta, az 1-es és 2-es osztályzatok nagy száma (összesen 84 db) negatív irányba húzta az átlagot, mely 2,8 lett.

8. ábra: Mennyire elégedett a Fő tér forgalomszervezésével – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

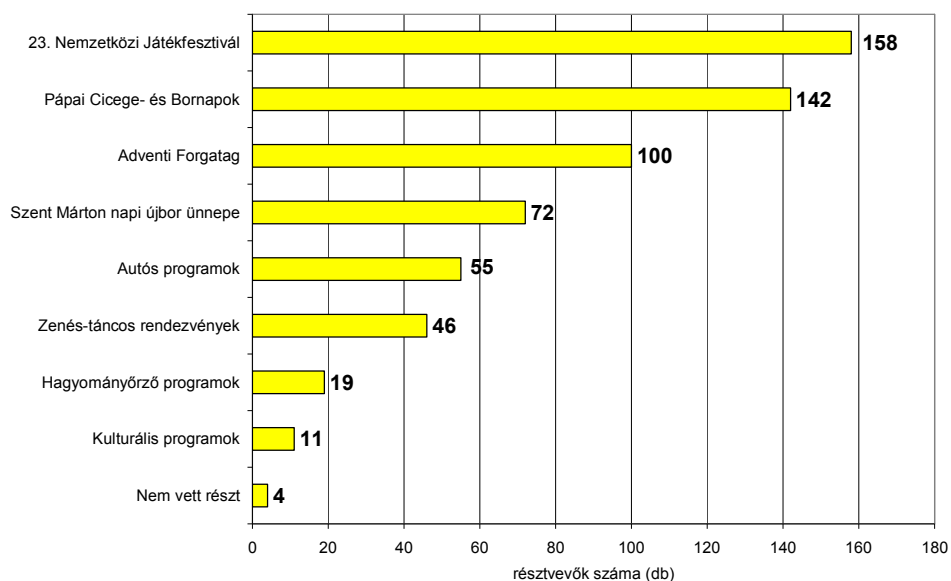
Következő három kérdésem a Fő téri programokhoz kapcsolódott. Elsőként a programok lakossági tájékoztatásával való elégedettséget mértem fel (9. ábra). Érdekesnek találom, hogy a kérdésre is többségében negatív válaszok érkeztek, hisz, mint azt a következő kérdésekre adott válaszokból láthatjuk, a programokon nagy számban vettek részt. Az osztályzatok átlaga 2,9. Közel minden harmadik kitöltő közepesnek értékelte a tájékoztatást. Eközben a helyi újság, melyet mindenkihez ingyenesen házhoz juttattak meghívókat tartalmazott a programokra, s emellett az interneten számos honlapon sőt még a városi televízióban is tájékozódhattak az érdeklődők.

9. ábra: Mennyire elégedett a Fő téren rendezett programok lakossági tájékoztatásával –
kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

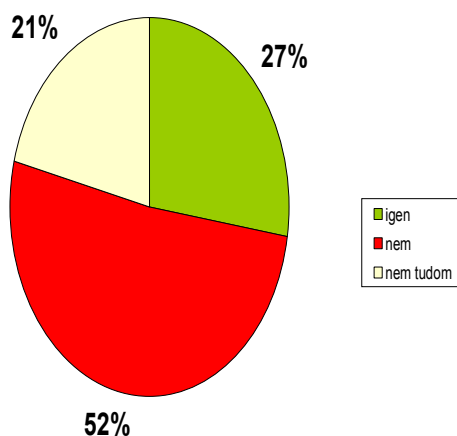
A Fő téri programok látogatottságára vonatkozó kérdésekre adott válaszok alapján megállapítható, hogy a kitöltők átlagosan több mint három eseményen vettek részt. Legnépszerűbbnek a 23. alkalommal megrendezett Nemzetközi Játékfesztivál bizonyult, melynek háttérében a színes programválaszték mellett az állhat, hogy ez volt a Fő tér „próbája”, ez volt az első program, melynek során szinte az egész teret birtokba vehették az ide látogatók. A második leglátogatottabb rendezvény a mindössze harmadik alkalommal megrendezett ötnapos Cicege- és Bornapok voltak. A harmadik legnépszerűbb program, az Adventi Forgatag is fiatal programsorozatnak tekinthető, hiszen még csak kétszer került megrendezésre. A negyedik leglátogatottabb program, Szent Márton napi újbóli ünnepe is a város nagyredezvényeinek sorába tartozik, így megállapítható, hogy az emberek főként ezekre a többnapos eseményekre látogatnak el leginkább a Fő térre (10. ábra). A többi program rövidebb időtávú és többségük első alkalommal került megrendezésre, így látogatottságuk alacsonyabb volt. A kitöltőknek mindössze 2 százaléka, azaz 4 fő nem vett részt egyetlen Fő téri programon sem, mely alapján azt gondolhatnánk, hogy a Fő tér közösségi térré vált.

10. ábra: Mely Fő téren rendezett programokon vett részt – kérdésre adott válaszok megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

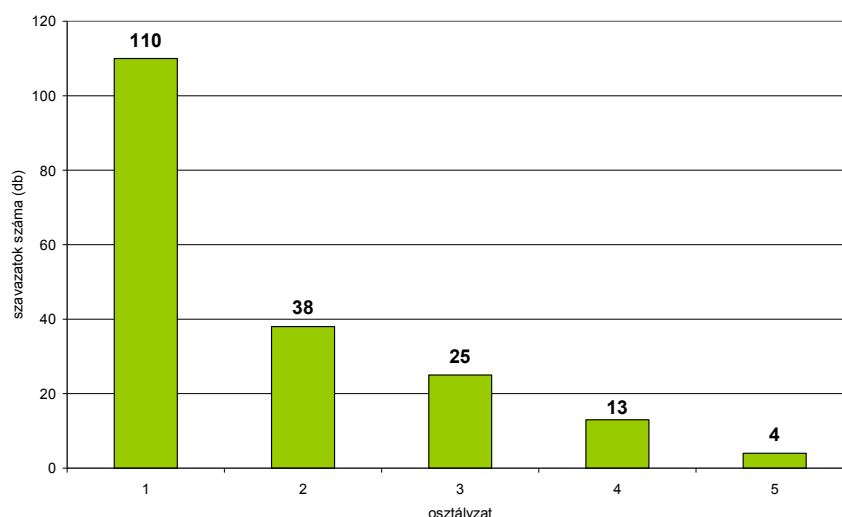
Következő kérdésem éppen az előbbi hipotézisemre kérdez rá, és válaszadóim meg is cáfolták azt (11. ábra). A kitöltők több mint fele (52 százalék) szerint nem vált közösségi térré a Fő tér, ennek oka az lehet, hogy bár a programokon sok ember vesz részt, a köztes időszakban „kihaltnak” mondható.

11. ábra: Ön szerint közösségi térré vált-e a Fő tér – kérdésre adott válaszok százalékos megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

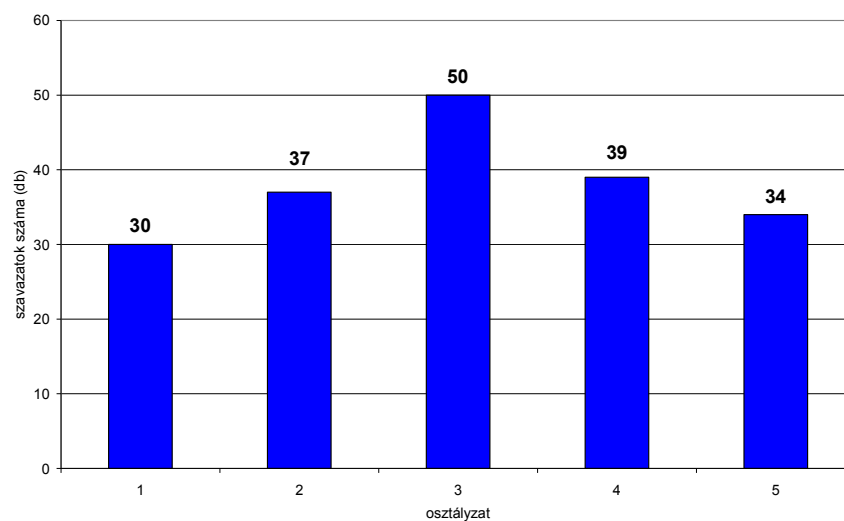
Soron következő négy kérdéssel a Fő tér különböző elemeiről érdeklődtem, hogy megismerhessem a negatív vélemények kiváltó okait. Az asszociációs kérdésekre adott „növénytelen”, „sivár”, „kopár”, „üres” kijelentések alapján negatív összképre számítottam a tizenkettedik kérdésem válaszait illetően. Ez beigazolódott (12. ábra), ugyanis átlagosan 1,8-as osztályzatra értékelték a Fő téri zöldfelületeket. Az 1-es osztályzatok aránya kiugróan magas, közel 58 százalékos, míg 5-ös osztályzatot csupán négyen adtak (a megkérdezettek 2 százaléka). Az elégedetlenség oka az lehet, hogy a növények telepítése, csupán november elején kezdődött meg. Hiába ültettek el több mint kilencezer növényt (fákat, cserjéket és virágokat), ezek majd csak tavasszal mutatják meg magukat, illetve a csemeték megerősödésére még pár évet várni kell. Összesen a közel 16 ezer négyzetméternyi területből több mint 2 ezer négyzetméter zöldfelület. (www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=10450)

12. ábra: Mennyire elégedett a Fő téri zöldterületekkel – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

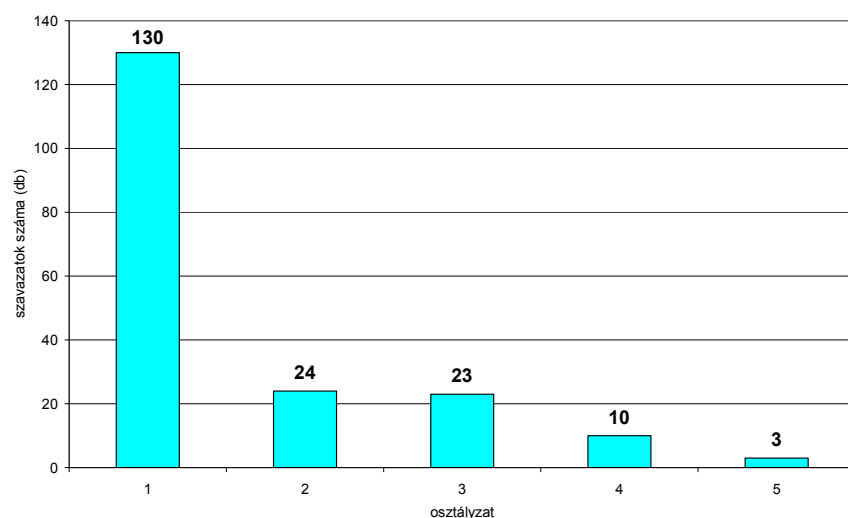
A zöldfelületek után a Fő téri vízfelületekkel való elégedettséget vizsgáltam. Összesen három szökőkút működik a megújult Fő téren, közülük kettő „vízenjáró”, egy pedig a középkori kút rekonstrukciója. Ebben az esetben pozitívabb eredményre számítottam, bár nyílt kérdésekre érkezett válaszokban sokan csak „cigányfürdőnek” titulálták a létesítményeket. Elfogadottsága a vizsgált infrastrukturális elemek között a legjobbnak mondható, a maga 3,1-es átlagértékével. A válaszok módusza is három. Összességében inkább pozitívan értékelték, ugyanis a 4-es és 5-ös osztályzatok száma 73, míg az 1-es és 2-eseké csak 67 (13. ábra).

13. ábra: Mennyire elégedett a Fő téri vízfelületekkel – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

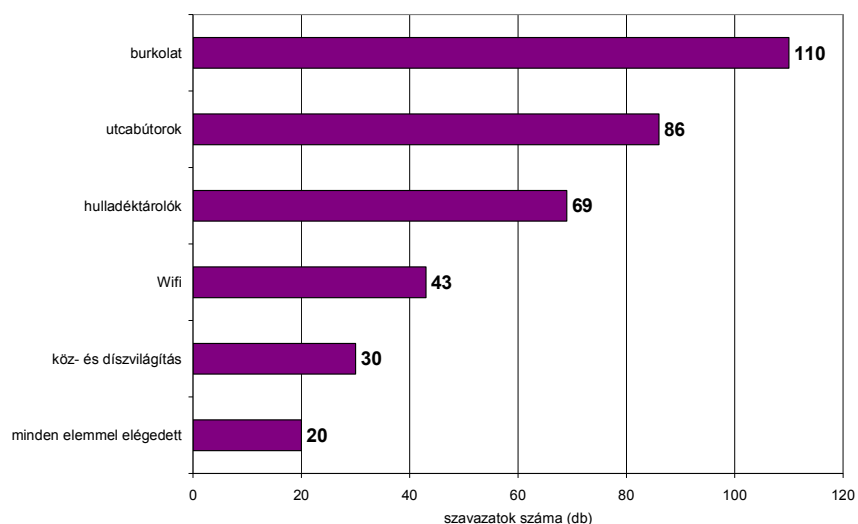
A három kiemelt elem közül a legnegatívabb megítélése a jégpályának van. Ennek kettős oka, hogy már maga a megléte is megosztotta a lakosságot, sokak szerint ugyanis nem illik bele a barokk környezetbe, és ezt még megnyitásának közel egyhónapos csúszása csak tetézte. Mindezeknek köszönhetően átlagosan 1,6-es osztályzatot kapott. Kiugróan magas az 1-es osztályzatok aránya (68,4 százalék), miközben mindössze hárman értékelték 5-ösre a létesítményt (14. ábra). A sok-sok negatívum ellenére kiemelném, hogy a téli időszakban igazi turistacsalogató és közösségformáló erejű lehet ez az egyedi helyszínen létrehozott 1070 négyzetméternyi korcsolyapálya, emellett pedig, belépődíjaiból további bevétele származik a városnak (www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=10124).

14. ábra: Mennyire elégedett a Fő téri jégpályával – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

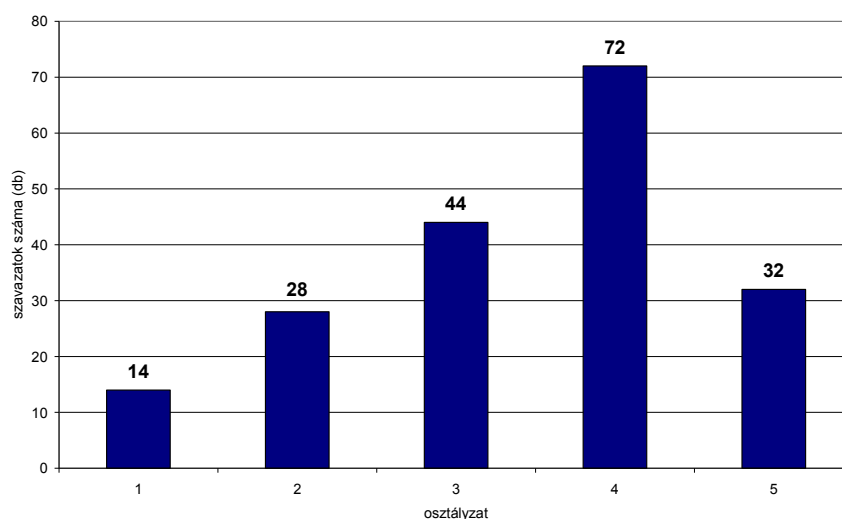
A továbbiakban felmértem a többi Fő térhez kapcsolódó elemet is, melyből kiderült, hogy a felsorolásból legelégedetlenebbek a gránitburkolattal (15. ábra). Ennek csúszósságára és hideg színére érkezett a legtöbb panasz. Ezután következnek az utcabútorok, ezeknek mennyiségét keveslik, valamint ugyanez a helyzet a hulladéktárolókkal is. A válaszadóknak mindössze 10,5 százaléka elégedett minden elemmel, valamint a világítást is viszonylag kevés panasz érte.

15. ábra: A Fő tér infrastrukturális elemeivel való elégedetlenség vizsgálata

Forrás: saját szerkesztés

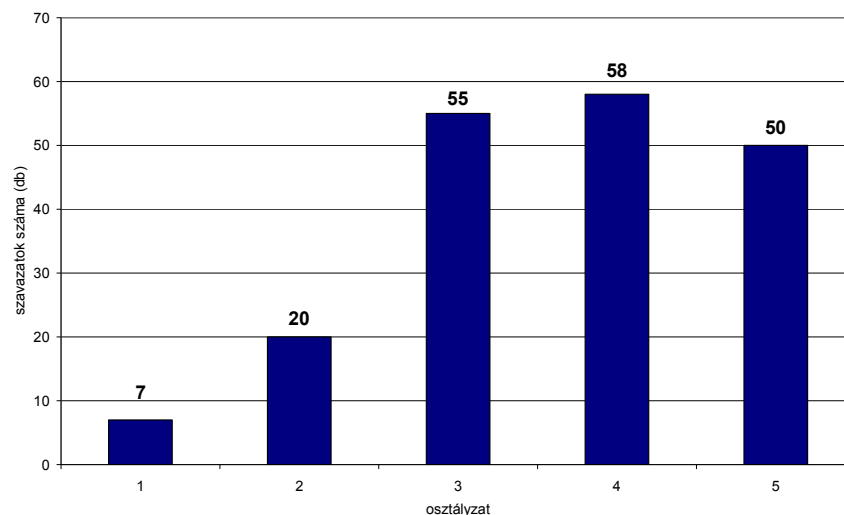
Kérdőívem végén a másik két projektelem társadalmi elfogadottságát vizsgáltam, s összességében ezek alapján elmondható, hogy a kitöltők ezeket jobban kedvelik, mint a Fő teret. Először a Fő utca 5-7-9. épületegyüttes felújításának hasznosságát mértem fel. Összességében hasznosnak ítélték meg a leromlott épületegyüttes renoválását és funkcióbővítését, ezt mutatja, hogy legtöbben (72-en) 4-es osztályzatra értékelték (16. ábra). Az osztályzatok átlaga 3,7.

16. ábra: Mennyire tartja hasznosnak, hogy felújították a Fő utca 5-7-9. épületegyüttest – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

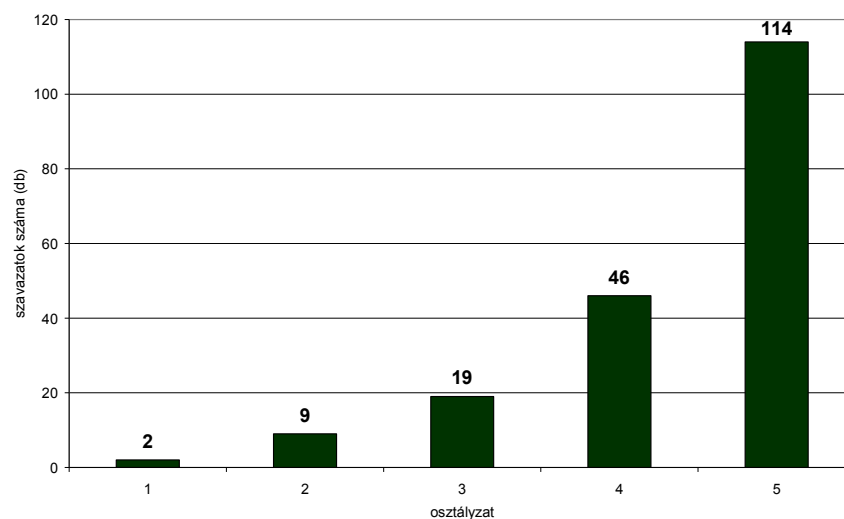
Arra a kérdésre, hogy mennyire tetszik a megújult épületegyüttes, még több pozitív válasz érkezett (17. ábra). Az osztályzatok átlaga 3,7 mely hasznosságánál is magasabb. 4-es és 5-ös osztályzatot a válaszadók közel 57 százaléka adott, mely alapján kijelenthető, hogy tetszetős épülettel színesedett a Fő utca.

17. ábra: Mennyire tetszik Önnek a megújult Fő utca 5-7-9 épületegyüttes – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

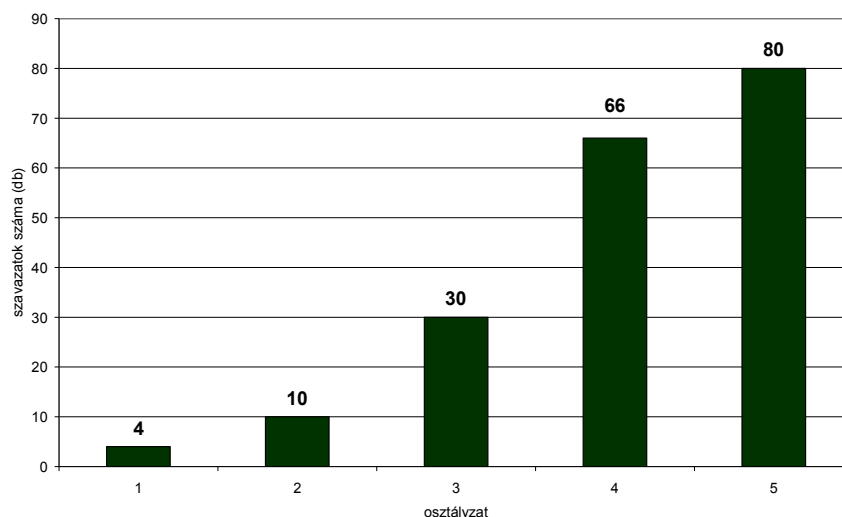
Utolsó három kérdésem a Petőfi Mozira vonatkozott, melynek elfogadottsága minden előzetes elgondolásomat felülmúlta. A három projektelem messze leghasznosabb beruházásának találták a mozi felújítását. Az osztályzatok átlaga 4,4, emellett kimagaslóan sokan, 114-en értékelték maximálisan a modernizáció hasznosságát (18. ábra).

18. ábra: Mennyire tartja hasznosnak, hogy modernizálták a Petőfi Mozit – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

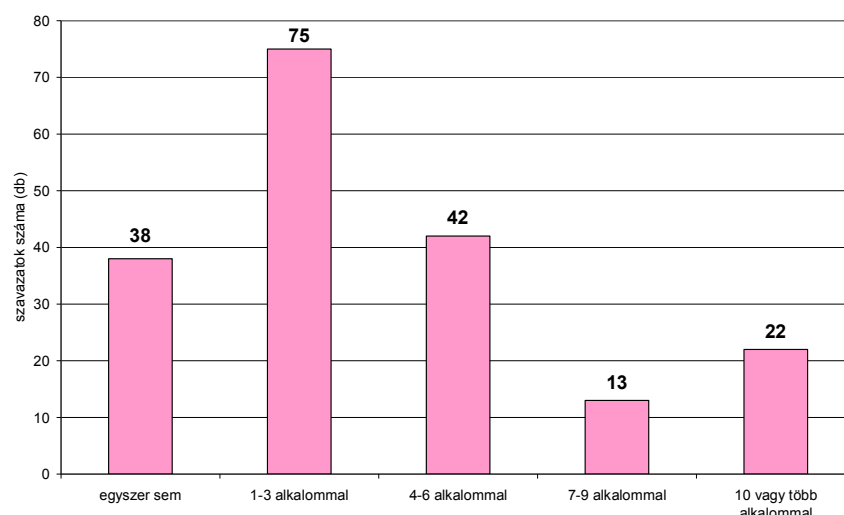
A három projektelem közül építészeti is a mozi nyűgözte le leginkább kitöltőimet. Az osztályzatok átlaga, ugyan 4,1-es értékével elmarad hasznosságától, de még így is megelőzi a másik két projektelemet. Az 5-ös osztályzatok (80) mellett a 4-es osztályzatok (66) is nagy számban voltak jelen (19. ábra).

19. ábra: Mennyire tetszik Önnek a megújult Petőfi Mozi – kérdésre adott válaszok megoszlása 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: saját szerkesztés

A kitöltők pontosan 40 százaléka 1-3 alkalommal látogatta meg a megújult mozit, de magas a mozit körülbelül kéthavonta meglátogató egyének száma is (42 fő). Összevonva a 7-9, valamint a 10 vagy több alkalommal mozit felkeresőket megkapjuk a mozit legalább havonta egyszer meglátogatók számát, mely 35 fő (18,4 százaléka a kitöltőknek). Az előbbi értéknél minimálisan nagyobb azoknak a száma, akik még egyszer sem voltak a Petőfi Moziban (38 fő) (20. ábra).

20. ábra: Hányszor látogatta meg a Petőfi Mozit – kérdésre adott válaszok megoszlása

Forrás: saját szerkesztés

A Pápától távolabbi helyekről érkezett válaszokból megállapítható, hogy minden egyes projektelemről és azok részleteiről is pozitívabb a véleményük, mint a helybeli lakosoknak. Legnagyobb differencia a Fő tér átalakításának hasznossága kapcsán állapítható meg, ugyanis átlagosan 0,8-el pozitívabb véleményt fogalmaztak meg. Legtöbbjük több Fő téri programon is részt vett, csupán egyetlen személy nem látogatott el egyre sem. A moziba járásnál már egyértelműen kimutatható távolságuk a várostól, ugyanis 42 százalékuk még egyszer sem volt ott.

4. A helyi sajtó városrehabilitációról szóló cikkeinek tartalomelemzése

A helyi médiában, a Pápa és Vidéke újság mellett nagy szerepet tölt be a Pápa Városi Televízió, ám mivel több munkatárs személye – például Huszár Hajnalka a városi tv műsorvezetője a helyi hírportál szerkesztője – azonos a Pápa-Ma internetes újságéval (<http://www.papa-ma.hu/impresszum.php>), utóbbit tekinthetjük a helyi televízió tömör, írott megfelelőjének. A folyamatosan frissülő helyi hírportál 2009. augusztus 16. óta áll a város élete iránt érdeklődők szolgálatában (Pápa és Vidéke, 2009. VII. évf., 28. szám). Emellett megvizsgáltam az ingyenes Pápa és Vidéke című hetilap rehabilitációról szóló cikkeit is. Az újság 2009-ben megkapta az „Év Legjobb Települési Lapja” díjat (http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=513).

A vizsgálat eszközeként a szociálgeográfia manapság egyre elterjedtebb, látványos vizsgálati módszerét, a tartalomelemzést választottam. Arra kerestem a választ, hogy a projekt első említésétől vizsgálatom végéig mely szavaknak legnagyobb az előfordulási gyakorisága, hogyan, egyáltalán változik-e a cikkek szókészlete, illetve mi a jellemző a helyi sajtó nyelvezetére. A továbbiakban előbb röviden bemutatom a tartalomelemzést, mint módszertan jellemzőit, ezt követően pedig négy időszakot lehatárolva választ keresek a megfogalmazódott kérdésekre.

Magának a tartalomelemzés definíciójának a meghatározására számos szerző vállalkozott. Sokukat megkritizálva Klaus Krippendorf 1995-ben megírta: A tartalomelemzés módszertanának alapjai című művét (Klaus K. 1995). Ebben a tartalomelemzés fogalmát a következőképpen magyarázza: „A tartalomelemzés olyan kutatási technika, amelynek segítségével adatokból a kontextusaikra vonatkozóan megismételhető és érvényes következtetéseket vonhatunk le” (Klaus K. 1995). A tartalomelemzés gyökerei a XVIII. századi Svédországba nyúlnak vissza, ahol egy zsoltárgyűjteményt vizsgáltak meg (cenzúra) gyakorlatilag a tartalomelemzés eszközével (Klaus K. 1995). Ezt követően sokáig nem lehetett hallani a módszerről, egészen a XX. századig. Magyarországon az utóbbi évtizedekben jelent meg különböző alkalmazási területeken, pl.: társadalomtudományokban, pszichológiában, médiakutatásban, stb. (Zsom B. 2012).

A helyi nyomtatott és digitális sajtó cikkein rendszerszemléletű trendes tartalomelemzést hajtottam végre, az időbeni összehasonlíthatóság érdekében. Mindkét sajtóból kigyűjtöttem a belváros rehabilitációval, illetve elemeivel kapcsolatos cikkeket. A leggyakoribb szóelőfordulások listájából kitöröltem a viszonyzókat (névelő, névutó, segédige, kötőszó, szóértékű módosítószó), mivel jelentésük viszonyjelentés, nem önálló mondatrészek. Kizártam a listából a mondatzókat (indulatszó, mondatértékű módosítószó), ugyanis ezeknek sincs önálló jelentésük, valamint nem önálló mondatrészek. Mindezek mellett az alapszófajok közül, a névmásokat és a határozószókat is kivettem a megjelenítendő szavak köréből, ugyanis jelentésüket a szövegben nyerik el (Antalné Szabó Á. – Raátz J. 2006). Az azonos szótóval rendelkező szavak esetében pedig levágtam a toldalékformák közül a jeleket és ragokat, ugyanis ezekkel nem hozhatunk létre új szót (Antalné Szabó Á. – Raátz J. 2006), viszont így elértem azt, hogy kevésbé szóródott szét egy azonos jelentéstartalmú szó előfordulása (Zsom B. 2012). Az eredményeket a Tagxedo program (www.tagxedo.com/app.html) segítségével jelenítettem meg szófelhő formájában. A program

a szavak előfordulási gyakorisága alapján határozza meg azok méretét (nagyobb méretű betű több említést takar), azonban a szavak említésének számát nem adja meg a Tagxedo. Annak érdekében, hogy konkrét számokhoz jussak wordle programot (www.wordle.net/creat) használtam, mely az előforduló szavak gyakoriságát is megjeleníti. A vizsgált cikkeket az alábbiak szerint négy markánsan elkülöníthető időszakra osztottam:

1. a rehabilitáció első említésétől a régészeti feltárás megkezdéséig
2. a régészeti feltárás megkezdésétől az első gránitburkolat lerakásáig
3. az első gránitburkolat lerakásától a 23. Pápai Nemzetközi Játékfesztiválig
4. a 23. Pápai Nemzetközi Játékfesztiváltól a jégpálya megnyitásáig

A Pápa és Vidéke települési hetilap bár ingyenes és a legtöbb pápai és környékbeli könnyedén hozzájuthat, (egyszerűen bedobják a postaládába) „csak” kéthetente jelenik meg, így a rehabilitációval kapcsolatos cikkeinek száma jóval kevesebb a naponta frissülő www.papa-ma.hu internetes oldalnál. Az előzőekben említett ok ellenére 2008. október 16. és 2010. június 25. között az internetes hírportál rehabilitációval foglalkozó 11 cikkét mennyiségileg felülmúlta 17 darab cikkével. Ennek oka az lehet, hogy a Pápa-Ma csak 2009 augusztusa óta létezik. A nyomtatott sajtóban megjelent cikkek döntő többsége a közlekedési változásokról (8 cikk) és a projekt általános bemutatásáról (4 cikk) ír. A fennmaradó cikkek a közműhálózat rekonstrukciójával, a kertészeti tervekkel, illetve kiemelten a Fő térrel foglalkoznak. Mindezek tekintetében a legjellemzőbb szóelőfordulások a 21. ábrán látható módon jelennek meg. A cikkek döntő többségét kitevő írásoknak megfelelően a leggyakrabban előforduló szavak: a „tér” (96 db), a „Fő” (89 db), az „utca” (80 db), a „rekonstrukció” (44 db), valamint a „munka” (34 db). Mellettük szintén ezekhez a témakörökhöz köthető kifejezések jelennek meg a legtöbbször említett szavak között (Belváros, út, beruházás, új, stb.). A Pápa-Ma első városközpont rehabilitációról szóló cikke 2009. augusztus 11-én jelent meg és a régészeti feltárás megkezdése előtt (2010. szeptember 29-ig) összesen 11 cikk jelent meg a témában. A cikkek közel fele (5 db) kizárólag a Fő tér rehabilitációjáról ír: előkészítés, parkosítás. Két-két cikk szól a munkálatok miatti közlekedési változásokról, illetve a belvárosi elkerülőről, egy-egy cikk pedig az egész projektet mutatja be, valamint az egyik tervezővel készített interjút közli. A 22. ábrán tekinthetők meg a cikkek legjellemzőbb szóelőfordulások. Kiemelkedően, a legnagyobb számban található meg a „tér” szó a cikkekben (123 db), melyet a „Fő” (67 db), az „utca” (60 db), a „templom” (40 db), valamint a „terület” és „út” (26-26 db) kifejezések követnek a sorban. A várakozásoknak megfelelően itt is a projekt legnagyobb elemét, a Fő teret alkotó két szó

22. ábra: A Pápa-Ma 1. időszakhoz kapcsolódó cikkeinek szófelhője.
Forrás: saját szerkesztés

A word cloud in the shape of a heart, composed of various Hungarian words related to urban planning, architecture, and city life. The most prominent words are "munka" (work), "terület" (area), "építés" (construction/building), "utca" (street), "város" (city), "regész" (bookseller), "tér" (square/ground), "középkor" (Middle Ages), "templom" (temple/church), "vezető" (leader/conductor), "település" (settlement), "munkatárs" (colleague), "ásatás" (excavation/digging), "beruházás" (investment), "mérő" (measurer), "tudni" (knowing), "projekt" (project), "felfedezés" (discovery), "kutatás" (research), "kor" (era/time), "tartomány" (region/province), "szállás" (accommodation), "régészeti" (archaeological), "keresztyén" (Christian), "falat" (wall), "gyűjtemény" (collection), "jelölés" (mark/sign), "meghatározás" (determination), "helyszín" (location/site), "előzetes" (preliminary), "kérdés" (question), "válasz" (answer), "összegzés" (summary), "bevezetés" (introduction), "zárszó" (concluding words), "következő" (next/following), "előző" (previous), "utolsó" (last), "első" (first), "második" (second), "harmadik" (third), "negyedik" (fourth), "ötödik" (fifth), "hatodik" (sixth), "hetedik" (seventh), "nyolcadik" (eighth), "kilencedik" (ninth), "tizedik" (tenth). Other visible words include "házak" (houses), " utcák" (streets), "kertek" (gardens), "parkok" (parks), "placok" (plazas/squares), "utcák" (streets), "házak" (houses), "kertek" (gardens), "parkok" (parks), "placok" (plazas/squares), "utcák" (streets), "házak" (houses), "kertek" (gardens), "parkok" (parks), "placok" (plazas/squares).

39

[illegible]

40

[illegible]

41

68. A cikkek számának, valamint a nyomtatott sajtó terjedelmi korlátainak köszönhetően az internetes hírportál sokkal részletesebben számol be a rehabilitációról. A leggyakoribb szóelőfordulásokból azonban az is látszik, hogy a nyomtatott sajtó jóval többet ír általános bemutatásokat, míg a Pápa-Ma-t olvasva specifikusabb részletekben is elmerülhetünk.

5. A Petőfi Mozi sikerének titka

Márciusi nyitáskor több ezer látogatót vonzott a mozi, s észrevehetően a látogatottság azóta sem esett vissza jelentősen, ezért 2013. november 23-án felkerestem Micsik Zoltán mozivezetőt egy interjú erejéig. Az alábbiakban ennek lényegi elemeit emelem ki, a teljes szöveg a mellékletben található.

Mindenekelőtt kell, egy olyan vállalkozó szellemű, kreatív személy, mint a pápai mozi vezetője. Fontos a partnerség az önkormányzattal, hogy közösen összefogva fel tudják lendíteni a kulturális életet. Mindezek szerencsésen találkoztak városunkban, ugyanis a Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitáció keretében a régi szocialista időszakbeli homlokzatot modernizálták, valamint az előcsarnokot is felújították. Az új berendezésekről (kiemelten 3D-s vetítés) pedig az üzemeltető gondoskodott. Ezután sem hagyta abba az újításokat:

- hangrendszer és szigetelés javítása, gépház klimatizálása
- vidéki akció: minden héten más környékbeli faluban 1-et fizet 2-öt kap
- eredeti nyelvű vetítés minden héten legalább egyszer a külföldi vendégeknek
- ülésmagasítók és 3D-s szemüvegek a gyermek nézőknek
- weboldal megújítása – nézőtéri jegyrendelés

Mindezek mellett minden nap nyitva tart a Petőfi Mozi, valamint mindig új filmeket hoznak, a repertoárt pedig igyekeznek a nézői igényekhez igazítani. Az eredmény havonta több ezer mozilátogató. A nyitás idején tartott Filmfesztivál után ugyan csökkent a létszám, ám még így is bőven nyereséges a filmszínház, csupán egy hónap volt veszteséges.

Az mozivezetőnek jövőbeni tervei is vannak:

- Filmfesztiválok a mozi születésnapján és a holtabb időszakokban
- büfé kínálatának növelése: nachosz, új popcorn gép
- nézőtér dőlésszögének megemelése
- akusztika javítása, mennyezet tükröződésének megszüntetése

Eközben pl. Keszthelyen, Esztergomban, de Budapest tíz kerületében sincs hagyományos mozi, ahol folyamatosan vetítenek filmeket (30.ábra) (<http://444.hu/2013/12/03/ujpesten-nincs-mozi/#>)

Összegzés

Dolgozatomban Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációját vizsgáltam. Munkám első felében úgy érzem sikerült teljességében bemutatnom a városrehabilitáció folyamatát. A pályázat elnyerésének sikeressége nem véletlen, hiszen a város már évtizedek óta készült rá.

A projekt hatására a funkcióbővítés mellett jelentős funkcióváltás is végbement mindhárom elem esetében. A két rehabilitált épület, valamint a Fő tér esetében is várható anyagi haszon, ám talán ennél is fontosabbak a társadalmi hatások. A Fő utca 5-7-9. civil szervezetek, rendezvények otthonaként is működik, hivatali funkciói mellett. A mozi korszerű, kulturált kikapcsolódást nyújt az ide látogatóknak, a Fő tér közösségi térré válása pedig folyamatban van. Mindezek mellett kiemelt szempont volt mindhárom projekt esetében a környezetvédelem (elsősorban energiatakarékosság) és az esélyegyenlőség biztosítása (elsősorban akadálymentesítés).

Kérdőíves felmérésemmel úgy gondolom, viszonylag reprezentatív képet tudtam mutatni a lakosság véleményéről a rehabilitációval kapcsolatban. Kutatásom legfontosabb eredményeinek a következőket tekintem. A kitöltők összességében legkevésbé a Fő tér felújítását látják hasznosnak. Ennek oka, hogy többségüknek negatív véleménye van a zöldterületeiről, a jégpályáról és a burkolatról. Bár sok programon részt vettek mégsem érzik, úgy, hogy közösségi térré vált volna a Fő tér, többnyire csak a város nagyrendezvényeinek alkalmával telik meg élettél. A Fő utca 5-7-9 épületegyüttes támogatottsága közepesnek mondható. Egyértelműen a Petőfi Mozi felújítását tartották a leghasznosabbnak a kitöltők és a rekonstrukció eredményeivel is igen elégedettek.

A helyi elektronikus és nyomtatott sajtó rehabilitációval kapcsolatos cikkein trendes tartalomelemzést (időbeli változások megállapítása) és megnevezés analízist (szókészletek összehasonlítása) végeztem. Mindkét hírforrás szókészlete követte a rehabilitáció eseményeit.

Ennek megfelelően a régészeti feltárás előtti időszak fő szóelőfordulásai a Fő térhez, a közlekedési változásokhoz, valamint a rekonstrukció általános ismertetéséhez köthetőek. A régészeti feltárás idején még mindig kiemelt szerep jutott a projekt legfőbb elemének, a Fő térnek, azonban nagy számban jelentek meg az ásatásokhoz köthető kifejezések is. A feltárások befejezésével megkezdődhetett a Fő tér burkolása, így ismét ennek a projektemnek a neve szerepel a legtöbbször előforduló szavak listájának élén, ám megjelennek a Fő utca 5-7-9-hez és a mozihoz kapcsolódó kifejezések is a szófelhőkben. A Fő tér „főpróbája” után pedig a programokhoz kapcsolódó szavak uralkodnak. Egyértelműen kirajzolódott, hogy a cikkek többségének fő témája a Fő térhez és a közlekedéshez kapcsolódott, ezektől jócskán elmarad a projekt másik két elemének említése, mely nagy valószínűséggel a rehabilitáció lakossági tájékoztatásával való elégedetlenségének egyik fő oka lehet. Másik jelentős hiányossága, főként a Pápa és Vidéke újságnak, hogy kevés cikk szólt a régészetről, valamint a fő téri projekt csúszásának okairól.

1. Függelék

Témavezetőmtől, dr. (habil) Izsák Évától közös megbeszéléseink alapján az alábbi kutatási feladatokat kaptam:

1. a város településföldrajzi bemutatása, a belvárosra koncentrálni
2. a projekt bemutatása: előzmények és a három projektelelem részletes feltárása
3. pápai és környékbeli lakosság véleményének felmérése a városrehabilitációról
4. a helyi sajtó városrehabilitációval kapcsolatos cikkeinek vizsgálata
5. mozi sikerének titka

Ezekhez az alábbi módszereket használtam:

1. szakirodalom feldolgozás
2. interjúzás, hivatalos dokumentumok feldolgozása, helyi sajtócikkek feldolgozása
3. kérdőívezés
4. tartalomelemzés (trendes és megnevezés analízis)
5. interjúzás

Mellékletek

1. számú melléklet: Németh Tamással készített interjú, 2013

Interjú Németh Tamással a Pápai Városfejlesztő Társaság Kft. ügyvezető igazgatójával, Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjának projektmenedzserével

1. Mik voltak a belvárosrehabilitáció előzményei?

Bár magát a pályázatot 2008-ban nyújtotta be az önkormányzat, a városközpont jelenlegi átalakítására, már körülbelül 20 éve született meg az első ötlet. Ez folyamatosan alakult, formálódott, a város tudatosan készült rá. A 83-as főút itt ment keresztül a Fő téren, így ahhoz, hogy ki lehessen zárni innen a gépjárműforgalmat, el kellett terelni más irányba és ez nagyon sok beruházást eredményezett. A Fő teret ma két irányból lehet elkerülni. Egyrészt Ny-i (Budai Nagy Antal utca, Batthyány utca, Korona utca, Vásár utca, Török Bálint utca) irányból, másrészt kelet felől (Tókert utca, Szabadság utca). Ezeket ki kellett építeni, ingatlanokat kellett kisajátítani, tehát ez egy komoly, hosszú városfejlesztési folyamat eredménye. A Fő téren naponta 10 000 egységnyi jármű ment át, így a rekonstrukció előtt először biztosítani kellett a közlekedési csomópontok kiépítésével a közlekedést. Tehát a legfontosabb előzmények ezeknek az úgynevezett belső elkerülő utaknak az elkészítése volt. A Ny-i rész (Korona u.) a 2000-es évek elején, készült el, míg a K-i rész (Szabadság u.) 2010-ben. A külső elkerülő út is ennek a projektnek az előkészítéshez kapcsolható, segítségével nem csak a Belvárost, hanem az egész várost ki lehet kerülni, ez a fejlesztés párhuzamosan folyt a Korona utca átalakításával. Kevés város büszkélkedhet azzal, hogy mindkét irányból meg van az elkerülője, de Pápan ez is tervben van. Ennek a keleti elkerülő útnak a megépítésére különösen a repülőtér miatt van esély.

2. A megvalósítás során változtattak-e a terveken?

A Fő tér esetében a térburkolat formai kialakításán változtattak. Először az volt a koncepció, hogy vizuálisan összekössük a templomot a kastéllyal, ennek érdekében a kapuszíntől a kastély felé kiszélesedő sávok lettek volna. Ám mégsem ez a burkolati struktúra valósult meg, hanem a sávok a Nagytemplom felé irányulnak. A térburkolat anyagával kapcsolatban a kezdetektől fogva szó sem lehetett aszfaltról, hanem valamiféle természetes kőről. Először bazaltot gondoltak, de később a szebb, igényesebb bár drágább lángolt felületű gránitburkolat mellett döntöttek. Az első terveken az utakon, melyeken lehet majd autóval is közlekedni még

aszfalt borítás szerepelt, ám itt is a térkövezés mellett döntöttek. Ennek oka egyszerűen az volt, hogy a műemléki környezetbe nem való aszfalt.

A mozi esetében magán az elem alanyán is változtatás történt, ugyanis az első tervekben a Márványt szerették volna felújítani. Ez azért nem valósulhatott meg, mert a Márvány magánkézben van, és a tulajdonos nem tudta vállalni a pályázattal kapcsolatos feltételeket. A mozi az Önkormányzat tulajdonában van, így itt ilyen probléma nem merülhetett fel. A mozi homlokzatának tervén is változás történt ablakok kialakításával kapcsolatban. Amikor levették a borítást látták, hogy más volt az ablakok kialakítása, mint a tervben, így módosították a valós állapotoknak megfelelően.

3. Kiket bíztak meg a tervezéssel, kivitelezéssel, a munkálatok elvégzéséhez milyen arányban vonták be a helyi lakosságot?

A tervezéssel a Mezei építész műhelyt és timpanon építészirodát bíztuk meg. Mindhárom elemet ők tervezték. A kivitelezéssel is két céget bíztak meg:

- mélyépítés: Boroszlán zrt. – Fő téren közműépítés és térkövezés
- magasépítés: Vép-mester építőipari kft. – fő utca 5-7-9 és mozi

A Boroszlán pápai cég, így ők főként pápaiakat és környékbelieket alkalmaznak. A Vép mester pedig bár veszprémi, ők is sok pápait alkalmaznak. Úgy gondolom jobban nem lehetett volna jobban bevonni a helyi lakosságot.

4. Mi az oka a projekt csúszásának, veszélyezteti-e az uniós támogatás kifizetését?

A régészet miatt több mint egy év elment, ugyanis teljesen fel kellett tární a munkaterületen lévő leleteket, így addig ott nem lehetett megkezdeni a rekonstrukciót. A késést a támogatási szerződés módosításával kezelték, így utólag az EU teljes mértékben kifizeti a támogatásokat.

5. Az építkezés területén több üzlet bezárt, Ön szerint van-e ehhez köze a rehabilitációnak?

Véleményem szerint részben van hozzá köze. Vannak olyan üzletek, melyek egyébként is bezártak volna. Nagy részük átvészelte és ők sokkal jobban fognak járni a felújítással. Szerintem a Fő téren olyan sok üzlet nem zárt be. A virágbolt, a húsbolt, a dohánybolt és a bankok is működnek. A kocsmát már most felújították, a 100 ft-os helyére pedig a Ricsi cukrászda fog költözni. A fodrászatot az Önkormányzat költöztette ki, ugyanis az a hely sokkal alkalmasabb vendéglátásra. A fő téri üzletek nagy részét felújítják és a tér elkészülésére várnak. Ahol sok üzlet zárt be, az kevésbé volt lezárt helyen, így azokhoz nincs

köze a munkálatoknak, mivel sokkal jobban megközelíthetőek voltak, mint a régészeti feltárás környezetében lévő rész. Összességében nagy részük átvészelte a nehézségeket és alig várja, hogy átadják a Fő teret.

6. Milyen funkciókkal bővül a városközpont a projektnek köszönhetően? Hogyan csalogatják ide a pápaiakat és a turistákat?

A Fő tér esetében egyértelműen új funkció lesz a jégpálya, melynek köszönhetően télen is turistacsalogató lesz a Fő tér. Új funkciók lesznek azok a vendéglátó egységek, melyek teraszukat ki tudják majd tenni a Fő térre, illetve a jövőben azokat a programokat (játékfesztivál, bornapok, karácsonyi vásár), melyeket máshol tartottak, meg helyszínt tud biztosítani. A fő utca 5-7-9-be az új városháza és néhány hivatal átköltözött, a 7-es épületnek a pincéjében pedig közösségi tér. A mozi felújításával újra fel lehet éleszteni a pápaiak moziba járását.

7. Van-e a rehabilitációnak lakossággyarapító, vitalitást növelő célja?

A megújulás miatt várható esetleg az ingatlanok felértékelődése. Az üzletek megélénkíthetik forgalmukat. Nagyon sok szociális alapú bérlakás van itt, így nincs lakossággyarapító, vitalitást növelő célja a rehabilitációnak, sokkal inkább az idegenforgalom növelése. Ellentmondana a népsűrűség gyarapítása a forgalom kizárásának is. Ha ez lenne a cél, akkor az itt élő embereket máshová kéne költöztetni és el kéne adni a lakásokat, de mivel ezek műemlék épületek, nem lenne elvárható a magántulajdonostól ezek drágább felújítása. Nincs kizárva ez az opció, de sok rendeletmódosítás kellene hozzá, ugyanis ezek az épületeknek az eladása tilalmi listán van. Így ennek megvalósítása hosszabb idő lenne, és drasztikus lépéseket követelne.

8. A Fő tér lezárása okozott-e nehézségeket a közlekedésben?

Feltétlen okozott nehézségeket. Ezeket próbálták megoldani új parkolók létesítésével: régi uszoda helyén, Korona utcán, Szabadság utcán, a volt tiszti klub, a Hermann-ház helyén és a Platan előtt is. Így a Fő térhez legközelebb eső helyeket, amelyek alkalmasak lehetnek rá, megpróbálták parkolóként hasznosítani. A Fő téren kieső parkolót már pótolták, ám van még tartalék lehetőség (rég jégpálya helye). Így reális rágyaloglási távolságban sok ingyenes parkoló lehetőség is nyílt. A belső elkerülő utak pedig az eddigi tapasztalatok alapján jól működnek.

9. Hogy fog kinézni a városközpont közlekedési rendje a felújítások befejezésével?

A kastély és a templom közötti részen jelenleg csak helyijáratú buszok hajthatnak, be utána, a projekt befejezése után, pedig már bárki számára szabad lesz az áthajtás ezen a szakaszon. Ennek érdekében itt erősített betonaljzatra ragasztva vannak a kövek rögzítve. Két új buszmegálló sziget is kialakításra fog kerülni a fő tér közelében, ösztönözve ezzel a helyi lakosokat a tömegközlekedés használatára. Távolsági járatokat nem akarnak beengedni erre az útszakaszra, de úgy gondolom, hogy a Volánnal együtt tudunk működni ebben a kérdésben, ezt segítheti az is, hogy tulajdonképpen a távolsági buszok többsége eddig is kikerülte ezt az útszakaszt. Annak érdekében, hogy ne kelljen forgalmi lámpát kialakítani, minél egyszerűbb legyen a csomópont a Gróf út felől és a Korvin utca felől is csak egy irányba lehet majd kanyarodni. Engedéllyel a fő út felől is lehet majd közlekedni a Plébánia soron. Ezeken a helyeken, ahol engedélyezett lesz a gépjárműforgalom, erősített betonaljzatra ragasztják a gránit köveket, így nem okozhat gondot a forgalom terhe.

10. Hogyan kapcsolódik a városban folyó más fejlesztésekhez (Nagytemplom, kastély, Zsinagóga)?

A Nagytemplom tetőcseréje esetében véletlenszerűen, ugyanis egyházi tulajdonban van, és az egyháznak – nyilván tudatosan – szerencsére most lett pénze a felújításokra, nem pedig később a már elkészült térkövezésen. A kastély rekonstrukcióhoz teljesen tudatosan kapcsolódik, ugyani önkormányzati tulajdonban van, így már 15 éve készültek rá, ugyanis ekkor kellett bezárni a múzeumot a leromlott állapot miatt. A kiemelt múzeumi tereket norvég pályázat segítségével sikerült felújítani 2011-ben, most pedig egy 1,8 milliárd forintos beruházás zajlik, mely várhatóan a jövő év közepére fejeződik be. A Zsinagóga felújítására folyamatosan pályáznak, ám sajnos eddig még nem nyertek, de addig folytatják amíg elnyernek rá egy támogatást.

11. Ön szerint változott-e a lakók véleménye a rehabilitáció megkezdése és a mostani állapot között?

Amit észlelünk, hogy a várakozások nagyok. A támogatottság nem változott várják, hogy mikor készül el, persze vannak negatív hangok is.

2. számú melléklet: Interjú Micsik Zoltánnal

Micsik Zoltánnal, a pápai Petőfi Mozi vezetőjével készített interjú (2013. november 23.)

1. Milyen lehetőséget látott meg Pápán a mozi működtetésben?

Úgy gondolom, egy ekkora városnak igénye van egy mozira, így a létjogosultság nem kérdéses. Ezt a város önkormányzata is támogatta és szerencsésen megvalósulhatott a filmszínház homlokzatának és előcsarnokának felújítása a Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációja című projekt keretében. Én vállaltam, hogy biztosítom a modern digitális technikát, melynek köszönhetően a kisebb mozik is időben megkapják a filmeket, szemben a régi analóg technikával. Hozzá kell tenni, hogy működő mozikat szoktak digitalizálni, így ez a beruházás országos visszhangot váltott ki. Még a Petőfi rádióban is szerepeltünk. Az, hogy Pápa bevállalta ezt 5-10 várost is hasonló lépésre sarkallt, pl.: Ajka, Celldömölk, Kiskunhalas, Kiskunfélegyháza, Szentgotthárd. Úgy érezzük, hogy ebben részünk volt.

2. Milyen fejlesztéseket hajtott végre a projekt lezárulása után?

Megújítottuk a hangrendszert, javítottunk az épület szigetelésén, valamint klimatizáltuk a gépházat. Mikulásra ülésmagasítóval és 3D-s szemüvegekkel lepjük meg a gyermek nézőinket, karácsonyi meglepetésnek pedig megújítjuk weboldalunkat, úgy, hogy a néző döntése lehessen, hogy jegyrendeléskor pontosan melyik sor melyik székébe szeretne ülni, szemben a mostani rendszerrel, ahol csak nagyjából lehet kiválasztani ezt.

3. Milyen jövőbeni terveik vannak még?

A közeljövőben szeretnénk bővíteni a büfé kínálatát nachossal, valamint egy új popcorn gépet is létesítünk. A távolabbi tervek között szerepel a nézőtér dőlésszögének megemelése, ehhez azonban be kell zárni a mozit, így ez csak évek múlva lehet reális. Emellett szeretnénk javítani az akusztikán és a mennyezet tükröződését is megszüntetnénk. Fontos a folyamatos újítás!

4. Az újítások mellett hogyan lehet még fenntartani a nézőszámot, a mai világban, amikor mindenki filmeket tölt le az internetről?

Egyrészt a mozinak megvan a maga varázsa, közösségformáló ereje. Másrészt igazán jó minőségben csak moziban tudjuk megnézni a premierfilmeket, ezt az élményt a házimozicenterek sem adják vissza. Emellett minden nap nyitva vagyunk.

5. A nyitás óta hogyan alakult a mozi látogatottságának száma?

A régi mozihoz képest nagymértékben megnőtt a látogatók száma, havonta több ezren jönnek el hozzánk. A nyitás idején tartott Filmfesztivál után ugyan csökkent a létszám, ám még így is bőven nyereségesek vagyunk. Csupán egy hónap volt veszteséges. Emellett a mozizásnak szezonalitása is van: nyár a főszezon és november-decemberben jönnek még ki a nagy filmek.

6. Hogyan jellemezné a látogatókat korcsoportok alapján?

Főként fiatalok látogatják a mozit. Mellettük a meséket a családok nézik. Vannak filmek, pl.: a Diana, melyekkel még az idősebb korosztályt is be tudtuk csábítani. Mindig új filmeket hozunk, a repertoárt pedig igyekszünk a nézői igényekhez szabni.

7. Honnét érkeznek a mozilátogatók?

Felmérést készítettünk, melyből kiderült, hogy látogatóink 95 százaléka pápai, így úgy gondoltuk erősíteni kéne a marketingünket a közeli falvakban. 5-10 km-re előfordult, hogy emberek azt sem tudták, hogy megnyitottunk. A falvakban mindenki ismeri egymást, innen jött az ötlet, hogy minden héten másik falunak hirdetünk meg akciót, melynek keretében 1 jegy árért 2 fő látogathat el hozzánk. Úgy tapasztaljuk, hogy nagy a kereslet az akcióinkra. Ennek az akciónak is országos híre lett.

8. A környékbeli (győri, veszprémi) multiplex moziknak van-e elszívó hatása?

Egyáltalán nincs, a pápaiak szinte 100 %-ban hozzánk jönnek, ha mozizni szeretnének, sőt néhányan épp Győrből jönnek ide. A pápaiaknak nincs igényük arra, hogy 50 km-re elutazzanak, és még 3-400 Ft-tal drágábban is vegyék meg a jegyet.

9. A NATO-s külföldiek látogatják-e a mozit?

Természetesen, sőt igényt támasztanak rá, hogy hetente legalább egyszer, ami angol nyelven elérhető, azt eredetiben vetítsük le nekik, ez elég speciális, de ennek is eleget tudunk tenni. Ezt a jövőben is fent kívánjuk tartani.

10. A filmvetítésen kívül terveznek-e egyéb hasznosítást a mozinak, pl.: konferenciák tartása?

Nem, ugyanis vállalatot kell tennünk, hogy megkapjuk a premiereket, és így megszabott időszávban kell vetítenünk a filmeket. Tehát időpontütközés miatt nincs ilyesmire lehetőségünk.

11. Terveznek-e további Filmfesztiválokat?

Születésnapjainkkor mindenképpen és még a holtabb időszakban is gondolni fogunk rá.

3. számú melléklet: kérdőív

Kérdőív Pápa városközpont funkcióbővítő rehabilitációjáról

Csébi Márk vagyok, az ELTE TTK Geográfus Msc terület- és településfejlesztés szakos hallgatója. Tudományos Diákköri Konferenciára készülő pályamunkám témájaként Pápa városközpontjának átalakulását választottam. Ehhez szeretném felmérni, hogyan vélekedik a város és környékének lakossága a fejlesztésekről. A kérdőívem anonim, eredményeit csak a dolgozathoz használom fel, kitöltése kb. 8-10 percet vesz igénybe.

* kötelező kitölteni

1. Lakóhelye: *

Település neve

2. Neme: *

☐

nő

☐

férfi

3. Életkora: *

(év)

4. Legmagasabb iskolai végzettsége: *

☐

alapfokú

☐

középfokú

☐

felsőfokú

5. Mi az első három szó, mely eszébe jut a megújult pápai Fő térről? *

6. Mennyire tartja hasznosnak a Fő tér átalakítását? *

1   2   3   4   5

felesleges volt ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ nagyon fontos volt

7. Mennyire tetszik Önnek a megújult Fő tér? *
(építészeti)

1 2 3 4 5
egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

8. Mennyire elégedett a Fő tér forgalomszervezésével? *

1 2 3 4 5
egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

9. Mennyire elégedett a Fő téren rendezett programok lakossági tájékoztatásával? *

1 2 3 4 5
egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

10. Mely Fő téren rendezett programokon vett rész? *
(többet is megjelölhet)

- ☐ Adventi Forgatag
- ☐ 23. Nemzetközi Játékfesztivál
- ☐ Kulturális programok (Egy megújuló Belváros képei, Weöres Sándor 100. születésnapjára rendezett programsorozat, Szívvel-lélekkel-ecsettel)
- ☐ Hagyományőrző programok (Szent Iván-éji mulatság, Pápai Lovas Club bemutatója)
- ☐ Pápai Cicege- és Bornapok
- ☐ Szent Márton napi újbor ünnepe
- ☐ Autós programok (10. Hungarian Baja Terep-rally Világkupa és Európa Bajnoki Futam rajtceremóniája, veterán autók bemutatója)
- ☐ Zenés-táncos rendezvények (Disco-koktél, Pápa Város Fúvószenekarának műsorai, Pápai Folklor Forgatag, Dalos-Találkozó, Kossuth Gergő koncert, Fény-zene szombat, Munkácsy Zenestúdió és Bartók Béla Zeneiskola koncertjei)

☐ Egyéb:

11. Ön szerint közösségi térré vált-e a Fő tér? *

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ nem tudom

12. Mennyire elégedett a fő téri zöldterületekkel? *

	1	2	3	4	5	
egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	teljes mértékben

13. Mennyire elégedett a fő téri vízfelületekkel? *
(szökőkutak)

	1	2	3	4	5	
egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	teljes mértékben

14. Mennyire elégedett a fő téri jégpályával? *

	1	2	3	4	5	
egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	teljes mértékben

15. Kérem jelölje be, hogy a Fő tér mely infrastrukturális elemével elégedetlen? *
(többet is megjelölhet)

- ☐ burkolat
- ☐ utcabútorok
- ☐ köz- és díszvilágítás
- ☐ hulladék tárolók
- ☐ Wifi
- ☐ minden elemmel elégedett vagyok

16. Mennyire tartja hasznosnak, hogy felújították a Fő utca 5-7-9. épületegyüttest? *
(Városháza "B" épület, Okmányiroda)

1 2 3 4 5
felesleges volt ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ nagyon fontos volt

17. Mennyire tetszik Önnek a megújult Fő utca 5-7-9. épületegyüttes? *
(Városháza "B" épület, Okmányiroda)

1 2 3 4 5
egyéltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

18. Mennyire tartja hasznosnak, hogy modernizálták a Petőfi Mozit? *

1 2 3 4 5
felesleges volt ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ nagyon fontos volt

19. Mennyire tetszik Önnek a megújult Petőfi Mozi? *

1 2 3 4 5
egyéltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

20. Hányszor látogatta meg a Petőfi Mozit? *
(2013. márciusa óta)

- ☐ egyszer sem
- ☐ 1-3 alkalommal
- ☐ 4-6 alkalommal
- ☐ 7-9 alkalommal
- ☐ 10 vagy több alkalommal

Irodalom- és forrásjegyzék

Antalné Szabó Ágnes – Raátz Judit (2006): Magyar nyelv és kommunikáció. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 185 o.

Bognár Imre Ede (1943): Pápa településföldrajza. Főiskolai Nyomda, Pápa, 154 o.

Gerő László- Sedlmayr János (1959): Pápa. Városképek-Műemlékek. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 215 o.

Haris Andrea (1992): Pápa a 18. században. Egy barokk városkép kialakulásának folyamata. In: Pápai Múzeumi Értesítő 1992/3-4. sz., 123-138. o.

Hermann István (2004): Pápai kistérség. Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., Budapest, 296 o.

Ilon Gábor (2002): Pápa alapterülete és területi növekedése. Az Árpád-kortól a 18. századig. In: Pápai Múzeumi Értesítő 2002/7. sz. 5-17. o.

Iván László (1994): Egy polgárosult, hagyományőrző kisváros (Pápa) területi szerkezete és városfejlesztési gondjai. In: Földrajzi Értesítő, 43. évf. 3-4. sz. 403-417. o.

Klaus Krippendorff (1995): A tartalomelemzés módszertanának alapjai. Balassi Kiadó, Budapest, 208 o.

László Péter (2004): A nádor-termi Pápa festmény. A pápai Fő tér a 17-18. században. In: Pápai Múzeumi Értesítő 2004/9-10. sz. 5-30. o.

Németh Adél – Szabó Lajos (1989): Pápa. Panoráma Könyvkiadó, Debrecen, 173 o.

Németh Tamás (2005): Pápa város nagyberuházásai a rendszerváltás óta 3. o. (saját anyag)

Németh Tamás (2012): 2011.11.27-ei lakossági fórum előadásának írott változata 8. o.

Winkler Gábor (2007): Pápai éveim. Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa, 143 o.

Zsom Brigitta (2012): Górcső alatt a Regionális Tudományi Tanulmányok. In: Térfolyamatok, térkategóriák, térelemzés (szerk.: Nemes Nagy József), Regionális Tudományi Tanulmányok 16., ELTE Regionális Tudományi Tanszék, Budapest, 7-22. o.

Pápa és Vidéke települési hetilap hivatkozott cikkei

Fő tér, városháza, mozi – megújuló Belváros (XI. évf. Különszám 1. o.)

Ismét vannak járások (XI. évfolyam 1. szám 3. o.)

Teltház mozinyitó (XI. évf. 5. szám 1. és 3. o.)

www.papa-ma.hu (VII. évf. 28. szám 2. o.)

Internetes források

4300 négyzetméter burkolt felület a Fő téren http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7527 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

A Fő tér nyilvános projektnyitója http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=3552 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

A pápai Esterházy-kastély története: <http://esterhazykastely.papa.hu/tortenet.php> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

A szavazórendszert szerelik a régi Városháza dísztermében http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7690 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Belváros részletes akcióterületi terve (Pápa város belvárosi akcióterületének részletes akcióterületi terve. 2009, 2012) <http://www.terport.hu/ivs/papa/ratt-2012.pdf> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Birtokba vehették a gyalogosok a megújult Fő teret http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8027 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Biztatóan alakul a mozi jövője - Áldozó Tamás megtekintette a munkafolyamatokat http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8834 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Burkolják a Fő tér Szent István úti szakaszát http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7774 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Célunk az építés tiszteletet tudó folytatása – beszélgetés Mezei Lászlóval a Fő tér rekonstrukciójáról http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=327 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Csapó Tamás – Lenner Tibor (2004): Pápa történeti földrajza és településmorfológiája. 12. o. http://geography.hu/mfk2004/mfk2004/cikkek/lenner_csapo.pdf (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Csillagok útján - Pannon Csillagda, Bakonybél: <http://epiteszforum.hu/csillagok-utjan-pannon-csillagda-bakonybel> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Előreláthatólag 2013 júniusában elkészül a felújított Fő tér – Közmeghallgatás a Városházán http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8318 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Építők után vendégek – a hétvégén több rendezvény helyszíne lesz a régi Városháza épülete http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7747 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Eredményes pápai vállalkozások a TOP 100 listán http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8301 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Hermann István (é.n.): Pápa történetének rövid foglalata.
www.jmvk.papa.hu/digitalizalt_dokumentumok (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Kész egy újabb rész – befejezték a 12-es rászterhez tartozó terület burkolását a Fő téren
http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8338 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Látványosan növekszik a Fő tér burkolt felülete http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7436 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Lebetonozták a jégpálya területét http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=9262 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Márciusban nyit a mozi http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=8501 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Mezei László önéletrajza: <http://www.mezeimuhely.hu/bemutakozas/oneletrajz.html> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Megkezdték a Fő tér gránitburkolatának lehelyezését http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=6878 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Miért állnak a Fő téren a régészeti feltáró munkák? http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=4813 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Németh Csaba – Mezei Zsolt (2008): Pápa, Mándi Márton István u. 8. sz. „Márvány”
Könyves Kávézó és Borpince
<http://www.papa.hu/sites/default/files/ftp/10marvanymuszaki.pdf> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Németh Csaba – Mezei Zsolt (2008): Pápa Fő utca 5-7-9. sz. funkcióbővítő épületfelújítás
<http://www.papa.hu/sites/default/files/fajlok/4fou5muszaki.pdf> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Pápa és Vidéke – az Év Legjobb Települési Lapja: http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=513 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Pápa-Ma kapcsolat: <http://www.papa-ma.hu/impresszum.php> (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 12/2013 (V.9.) önkormányzati rendelete a belváros közlekedéséről: http://www.papa.hu/sites/default/files/fajlok/12-2013._v.9._a_belvaros_kozlekedeserol_0.pdf (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Végéhez közeledik a régi Városháza felújítása http://www.papa-ma.hu/cikk_reszletes.php?id=7510 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Veszprém megye települései népességszámának alakulása, területe, népsűrűsége http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_19_Telepulesorok_adatok_4.1.1.1 (utolsó megtekintés 2014-01-06)

Pápa Város Önkormányzata szolgáltatott források

Pápa Város Önkormányzata: Műszaki Osztály adatai

Pápa Város Önkormányzata Képviselőtestületének 2012. november 27-ei közmeghallgatásának jegyzőkönyve.